

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra kriminální policie

Financování terorismu a možná protiopatření

Bakalářská práce

Terrorist financing and possible countermeasures

Bachelor thesis

VEDOUCÍ PRÁCE
doc. PhDr. Marian BRZYBOHATÝ, Ph.D.

AUTOR PRÁCE
Jiří PLCH

PRAHA
2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze, dne 3. 3. 2022

Jiří PLCH

Poděkování

Děkuji svému vedoucímu práce doc. PhDr. Marianovi Brzybohatému, Ph.D. za vedení bakalářské práce. Dále děkuji rodině za trpělivost a podporu během studia.

ANOTACE

Práce se zabývá nejdůležitějším faktorem v boji proti terorismu, a to je jeho financování. Práce je členěna do několika, logicky na sobě navazujících částí, přičemž na začátku práce je vysvětlen pojem financování terorismu a jeho význam pro činnost teroristických skupin. Dále práce pojednává o zdrojích, které vedou ke generování finančních prostředků. Na zdroje financí navazují toky peněz, bez kterých nemohou skupiny plnit své cíle. Poté práce přechází na nejznámější instituce a jejich opatření, které vedou k potlačování financování terorismu v mezinárodním, evropském a tuzemském měřítku. Poslední fáze práce je věnována případu, který objasňuje fungování jednoho ze zdrojů financování terorismu. Práce je završena doporučením zavedením opatření.

KLÍČOVÁ SLOVA

Financování terorismu * praní špinavých peněz * zdroje * finanční * transakce * potlačování * opatření * organizace

ANNOTATION

The thesis deals with the most important factor in the fight against terrorism, namely its financing. The thesis is divided into several logically consecutive parts, and at the beginning of the thesis the concept of terrorist financing and its importance for the activities of terrorist groups is explained. Next, the thesis discusses the sources that lead to the generation of funds. The sources of finance are linked to the flows of money, without which groups cannot achieve their goals. The thesis then moves on to the most well-known institutions and their measures that lead to the suppression of terrorist financing on an international, European and domestic scale. The last phase of the thesis is devoted to a case that sheds light on the functioning of one of the sources of terrorist financing. The thesis concludes by recommending the introduction of measures.

KEYWORDS

Financing of terrorism * money laundering * resources * financial * transactions * suppression * measures * organization

Obsah

Úvod	7
1. Financování terorismu.....	9
1.1 Význam financování pro činnosti teroristické organizace.....	10
1.2 Způsoby financování	12
2. Zdroje financování	14
2.1 Podpora terorismu	14
2.1.1 Státní podpora	14
2.1.2 Firemní a individuální podpora.....	15
2.1.3 Charitativní organizace.....	16
2.2 Legální aktivita	17
2.3 Nelegální aktivita.....	18
2.3.1 Výroba a prodej drog	19
2.3.2 Vydírání a únosy.....	21
2.3.3 Padělání a pašování věcí.....	22
2.3.4 Praní špinavých peněz	23
3. Cesty financování	24
3.1 Bankovní převody.....	24
3.2 Kryptoměny.....	26
3.2.1 Bitcoin a Dark Web.....	30
3.3 Hawala systém.....	31
3.3.1 Důvody existence	34
3.3.2 Rozdělení Hawaly.....	36
3.4 Fyzický převod	38
4. Potlačování financování terorismu	39
4.1 Mezinárodní potlačování.....	39
4.1.1 Organizace spojených národů.....	39
4.1.2 Financial Action Task Force	40
4.2 Potlačování v EU	42
4.2.1 Směrnice (EU) 2015/849.....	42
4.2.2 MONEYVAL	43
4.3 Potlačování v ČR	44
4.3.1 Boj povinných osob	44
4.3.2 Finanční analytický úřad.....	46
5. Případová studie	47

5.1	Financování terorismu prostřednictvím charitativní organizace	47
5.2	Benevolence International Foundation	47
5.2.1	Činnost BIF	48
5.2.2	Shrnutí	49
5.2.3	Doporučení	50
6.	Kryptoměnové burzy a opatření KYC	51
6.1	Neefektivita KYC	52
	Závěr	54
	Seznam základní literatury a informačních zdrojů:	56

Úvod

Jedním z důvodů, proč vůbec teroristické skupiny mohou operovat je jejich financování. Způsoby financování terorismu mají mnoho podob a je velmi těžké s nimi bojovat. Avšak veškeré země i mezinárodní organizace si uvědomují, že se obecně proti teroristickým skupinám nejlépe bojuje skrze jejich financování. Zastavení finančních toků směrem k teroristickým organizacím je nejlepší obranou proti terorismu, protože jako každá organizace, tak i ta teroristická potřebuje ke svému řádnému fungování pravidelné peněžité příjmy. Ovšem ke správnému fungování organizace jsou potřeba lidé, jejich výcvik a také území, pokud i tyto věci jsou poskytovány nějakým subjektem, jsou považovány financováním terorismu.

Veškeré země a mezinárodní organizace zabývající se bojem proti financování terorismu spoléhají především na své nástroje v podobě právních předpisů. Financování terorismu je úzce spjata s praním špinavých peněz, proto se objevují společně v tzv. Anti-Money Laundering/Combating the Financing of Terrorism (AML/CFT) předpisech.

Obecně můžeme říct, že veškerý boj proti terorismu převážně spočívá v omezování lidské potřeby, nebo dokonce svobody. Takový boj proti financování terorismu zasahuje do bankovního vkladu až po fungování neziskového sektoru. Dobročinným organizacím může boj proti financování terorismu omezit příjem finančních darů a tím se může zkomplikovat jejich charitativní činnost. Jedná se tedy o negativní aspekty boje proti financování terorismu.

Důvodem výběru tohoto tématu je výše zmíněná důležitost v boji proti terorismu. Ještě, než jsem tuto problematiku začal zpracovávat, jsem si uvědomoval, že pokud jednotlivec nebo organizace nemá peníze, tak zkrátka nemůže fungovat. Už jenom snaha o pochopení některých nástrojů, které teroristé používají, může změnit pohled na boj proti terorismu. Příkladem toho může být například Hawala systém, který je hojně využíván převážně prostými lidmi pro jeho jednoduchost. Tím vlastně pochopíme, proč se tento systém využívá pro financování terorismu.

Bakalářská práce se zaměřuje na popis financování terorismu a možných protiopatření. Cílem je tedy seznámit se a popsat zdroje, formy a cesty financování

terorismu, které jsou využívány teroristickými skupinami. V mé práci jsou zmíněny tradiční zdroje i nové hrozby. Dále se zaměřuji na deskripci hlavních právních předpisů, dokumentů a nástrojů, které bojují s tímto fenoménem.

Práce je koncipována tak, aby v teoretické části došlo k seznámení se s problematikou mého tématu. Poté je část poznatků využita ke konkrétnímu případu financování terorismu v empirické části práce. Podle mého názoru nejsou potřebné dřívější znalosti tohoto problému pro pochopení celé mé práce.

1. Financování terorismu

Financování terorismu je poskytování finančních prostředků nebo finanční podpory jednotlivým teroristům nebo teroristickým skupinám. Tato definice je samozřejmě velice zjednodušená, nehodí se pro účely právních předpisů, naopak je vhodná pouze pro představení této problematiky široké veřejnosti.

Další zjednodušenou definici financování terorismu používá mezivládní organizace Finanční akční výbor. Definice pochází z oficiálního dokumentu organizace, Doporučení FATF z roku 2012 a zní následovně:

Financováním terorismu se rozumí financování teroristických činů, teroristů nebo teroristických organizací.¹

Podrobné a mnohem zajímavější definice financování terorismu nalezneme v právních předpisech nebo v jiných oficiálních dokumentech příslušných států nebo mezinárodních organizací. Problematika financování terorismu je ve většině států součástí právních předpisů, které taktéž upravují praní špinavých peněz.

Podle české legislativy financování terorismu je:

- shromažďování nebo poskytnutí peněžních prostředků nebo jiného majetku s vědomím, že bude, byť i jen zčásti, použit ke spáchání trestného činu teroru, teroristického útoku nebo trestného činu, který má umožnit nebo napomoci spáchání takového trestného činu, nebo k podpoře osoby nebo skupiny osob připravujících se ke spáchání takového trestného činu²
- jednání vedoucí k poskytnutí odměny nebo odškodnění pachatele trestného činu teroru, teroristického útoku nebo trestného činu, který má umožnit nebo napomoci spáchání takového trestného činu, nebo osoby pachateli blízké ve smyslu trestního zákona, nebo sbírání prostředků na takovou odměnu nebo na odškodnění³

¹ *International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation 2012-2021* [online]. Paris: FATF, 2021 [cit. 13.8.2021]. Dostupné z: <http://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/fatf-recommendations.html>

² Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu v posledním znění

³ Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu v posledním znění

- financování šíření zbraní hromadného ničení⁴

Podle směrnice Evropského parlamentu a Rady EU se financováním terorismu rozumí: poskytnutí nebo shromažďování finančních prostředků, jakýmkoli způsobem, přímo nebo nepřímo, se záměrem nebo s vědomím toho, že budou zcela nebo částečně použity ke spáchání některého z trestných činů ve smyslu článků 1 až 4 rozhodnutí Rady z roku 2002⁵ jako jsou například: únos nebo braní rukojmí, zmocnění se letadla nebo jiného prostředku veřejné dopravy, narušení nebo přerušování dodávek důležitého přírodního zdroje jako voda, vedení teroristické skupiny a nebo účast na činnosti takových skupin.⁶

1.1 Význam financování pro činnosti teroristické organizace

Teroristé nutně potřebují peníze a další statky pro správné fungování a činnost svých organizací. Získané finanční prostředky potřebují na nákup zbraní, ale také výcvik, cestování a ubytování, aby mohli dosáhnout svých cílů. Obecně můžeme říct, že veškeré prostředky jdou na rozvoj teroristických organizací.

Proces financování terorismu obvykle zahrnuje tři fáze:

- získávání finančních prostředků (například prostřednictvím darů, z legální obchodní aktivity nebo trestné činnosti)
- převod finančních prostředků do teroristické sítě, organizace nebo buňky
- použití finančních prostředků (vybavení pro výrobu bomb, na platby svým členům nebo na pokrytí životních nákladů teroristické skupiny)

Finanční prostředky musí být v každé fázi uloženy. Způsoby ukládání mohou být různé, od ukrytí hotovosti v obydlí v „sandooq“ (truhle), až po uložení prostředků na bankovním účtu.

V případě financování terorismu samozřejmě nemusí být nutně přítomny všechny tři fáze. Prostý případ financování terorismu nemusí obsahovat fázi převodu

⁴ Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu v posledním znění

⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady EU 2015/849, o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu v posledním znění

⁶ Rámcové rozhodnutí Rady 2002/475/SVV, o boji proti terorismu ve znění ze dne 13. června 2002

financí, kdy jednotlivec pro spáchání teroristického činu získával prostředky vlastní činností, ať už legální či nelegální.

Náklady na provedení útoku závisí na jeho rozsahu. Podle veškerých zdrojů se má za to, že útoky z 11. září stály 400 000 až 500 000 dolarů. Což z 11. září dělá nejdražší teroristický útok v novodobých dějinách.

Tabulka 1.1 – odhadované náklady konkrétních teroristických útoků

Útok	Datum	Cena
Bombové útoky v Londýně	7. červenec 2005	8 000 liber
Bombové útoky na madridské vlaky	11. březen 2004	10 000 dolarů
Útoky v Istanbulu	15. a 20. listopad 2003	40 000 dolarů
Bombový útok v hotelu v Jakartě	5. srpen 2003	30 000 dolarů
Bombové útoky na Bali	12. říjen 2002	50 000 dolarů
Útok na USS Cole	12. říjen 2000	10 000 dolarů
Útok na americká velvyslanectví na východě Afriky	7. srpen 1998	50 000 dolarů

Zdroj: FATF – Terrorist Financing 29. únor 2008

Náklady jednotlivých teroristických útoků (viz tabulka 1.1) jsou velmi nízké v porovnání se škodami, které napáchají.

Teroristické organizace zapojené do geografických konfliktů neustále potřebují finanční prostředky na podporu organizace a svých aktivit na územích, která ovládají nebo na nichž působí.⁷ To znamená, že pro udržování mezinárodních teroristických sítí a prosazování jejich cílů je zapotřebí značných finančních prostředků. Prostředky lze konkrétně využít na propagaci ideologie, vyplácení „mezd“ členům a jejich rodinám, cestovní výdaje, výcvik, úplatky, padělky dokumentů a v poslední řadě na zbraně a organizaci samotného útoku.

Například podle Komise Spojených států amerických pro vyšetřování událostí z 11. září 2001 bylo odhadnuto, že Al-Káida před 11. zářím 2001 vynakládala

⁷ *Terrorist Financing 2008* [online]. [cit. 19.11.2021]. Dostupné z <https://www.fatf-gafi.org/publications/methodsandtrends/documents/fatfterroristfinancingtypologiesreport.html>

přibližně 30 milionů dolarů ročně na financování operací, udržování svého výcvikového a vojenského aparátu, přispívala Tálibánu a jeho vysokým představitelům.⁸

1.2 Způsoby financování

Teroristé uspokojují své finanční potřeby různými způsoby v závislosti na typu a účelu skupin. Mohou být samofinancování, nebo sponzorování státy, či soukromými společnostmi nebo jednotlivci. Ve všech případech mohou finanční prostředky pocházet z legálních nebo nelegálních zdrojů.

Na základě strategií, které teroristé používají k financování svých aktivit, lze terorismus rozdělit do několika skupin: státem sponzorovaný, skořápkový stát, franšíza, sdružená podpora, nadnárodní korporace a osamělý vlk.⁹

Státem sponzorovaná skupina získává významnou podporu od státu, který sleduje určité politické nebo ideologické cíle. V mnoha případech takové teroristické skupiny existují jen do té doby, dokud se to hodí sponzorujícím státům.

V případě skořápkových států teroristé ovládnou určitou oblast, kterou využívají pro své potřeby. Oblast působnosti teroristické organizace může být, jakkoliv velká, záleží na schopnosti území kontrolovat. Vhodným příkladem může být Islámský stát, který spoléhal hlavně na drancování, vydírání nebo kontrolu ropných polí a rafinérií.

Principem franšízového modelu je obchodně organizační spojení mezi zločineckou organizací (poskytovatelem franšízy), která poskytuje služby, zboží, specifické know-how, trhy, ochranu apod. a tzv. příjemci, kteří tyto služby za úplatu, či protislužby přijímají.¹⁰ V tomto případě teroristické organizace dostávají hodně finančních prostředků z jednoho zdroje, ale v případě zániku modelu, nezaniká teroristická organizace, protože spoléhá na svoji diverzifikaci, aby zůstala nezávislá.

⁸ D'SOUZA, Jayesh. *Terrorist Financing, Money Laundering, and Tax Evasion*. CRC Press, 2011. ISBN 9781439828502, str. 29

⁹ TOFANGSAZ, Hamed. *Suppression Of Terrorist Financing Over-Criminalization Through International Law*. London: Lexington Books, 2020. ISBN 978-1-7936-1949-5, str. 22

¹⁰ DVORÁK, Vratislav. *Hrozba financování terorismu prostřednictvím neziskového sektoru* [online]. [cit. 19.11.2021] Policejní akademie ČR v Praze. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/studie-dvorak-pdf.aspx>

Sdružená podpora pak spočívá v nestátní podpoře jednoho nebo více sponzorů. Výrazným příkladem této kategorie je fenomén podpory diaspory, kdy teroristé získávají podporu od rozptýlených dárců stejné etnické nebo národnostní příslušnosti.

V modelu nadnárodní korporace, který se hojně používá k popisu Al-Káidy, působí teroristické skupiny v globálním měřítku bez specifické národní identifikace. Skupiny v rámci tohoto modelu jsou experty na využívání formálních i neformálních finančních systémů, krycích společností, charitativních organizací, praní špinavých peněz a dalších kriminálních aktivit. Mají také vysokou míru autonomie, protože mají přístup k různým finančním zdrojům.¹¹

Terorismus osamělých vlků je prováděn málo početnými skupinami nebo jednotlivci, kteří jednají samostatně a v zásadě se nepodílejí na žádných organizovaných aktivitách. Skupiny osamělých vlků se spoléhají na své vlastní finanční zdroje.

Teroristé využívají také několik nástrojů pro převod a uchování finančních prostředků. V první řadě mohou využívat služby bankovních i nebankovních institucí. Oblíbeným nástrojem jsou také alternativní transfery finančních prostředků, typicky systém Hawala.

Teroristé mohou používat také tradiční metodu praní špinavých peněz – pašování hotovosti. Mezi nevýhody pašování finančních prostředků v hotovosti patří zejména obtíže s jejich ukrytím nebo nebezpečí odhalení či odcizení.

Teroristé také zneužívají cenné papíry k přesunům finančních prostředků pro účely terorismu. Mohou si založit vlastní investiční společnosti za účelem získávání a převodu financí¹²

Dalším způsobem převodu finančních prostředků a udržení jejich hodnoty, je využití tzv. kryptoměn, které mohou hrát důležitou roli nejen v případech financování terorismu, ale i v praní špinavých peněz.

¹¹ TOFANGSAZ, Hamed. *Suppression Of Terrorist Financing Over-Criminalization Through International Law*. London: Lexington Books, 2020. ISBN 978-1-7936-1949-5, str. 23

¹² D'SOUZA, Jayesh. *Terrorist Financing, Money Laundering, and Tax Evasion*. CRC Press, 2011. ISBN 9781439828502, str. 57-59

2. Zdroje financování

2.1 Podpora terorismu

Podpora terorismu je poskytování finančních a jiných prostředků od celé škály subjektů, kteří sympatizují s teroristickými skupinami. Typická podpora terorismu je státní, firemní, individuální nebo také občanská a v poslední řadě podpora poskytována charitativními nebo nestátními organizacemi.

Podle mého názoru se žádná teroristická skupina nemůže obejít bez podpory již zmíněných subjektů. Bez podporovatelů by leckdy nemohly skupiny ani existovat, protože mimo financí poskytují teroristickým skupinám také materiální prostředky, zázemí nebo přes podporovatele může probíhat nábor nových členů.

2.1.1 Státní podpora

Státní podpora terorismu je úmyslné napomáhání teroristické skupině oficiální vládou. Vláda tak souhlasí s existencí samotné teroristické organizace, protože ji napomáhá v použití násilí nebo podporou její politické aktivity. Státní podporu můžeme rozdělit na aktivní a pasivní.

Pasivní státní podpora nespočívá v přímé pomoci teroristickým skupinám, nicméně vládnoucí orgán státu je s takovou skupinou seznámen a nečiní žádné kroky k jejímu odstranění. Stát tak podporuje terorismus nepřímou, například odmítnutím vydávání protiteroristických zákonů.

Státy, na jejichž území působí teroristická skupina proti vůli vládnoucí moci, nejsou považovány za státy podporující terorismus, nýbrž za oběti terorismu.¹³

Spojené státy americké zveřejnily poprvé seznam států podporujících terorismus 29. prosince 1979. Tyto země jsou označovány ministrem zahraničí na základě zákonů Spojených států amerických.

Momentálně se na seznamu nachází 4 země: Kuba, Korejská lidově demokratická republika, Írán a Sýrie.¹⁴

¹³ MAKARIUSOVÁ, R. *Globální terorismus a radikální hnutí*, Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-777-1, s.175

¹⁴ *State.gov: seznam států podporujících terorismus* [online]. [cit. 26.11.2021]. Dostupné z: <https://www.state.gov/state-sponsors-of-terrorism/>

Dnes je Írán pravděpodobně nejaktivnějším státním sponzorem terorismu, který poskytuje Hizballáhu odhadem 100 milionů dolarů ročně, což je přibližně polovina ročního rozpočtu této organizace.¹⁵

Aktivní státní podpora neprobíhá pouze prostřednictvím peněžních darů, ale také poskytováním zbraní a výcviku bojovníků teroristických skupin. Státy také mohou poskytovat útočiště nebo tzv. safe haven, což je místo, kde jsou teroristé schopni organizovat, plánovat, získávat finanční prostředky, trénovat v relativním bezpečí. Země mohou pomáhat s uskutečněním teroristické akce také tím, že teroristickým skupinám zajistí logistickou pomoc, která spočívá například ve vydání pasů nebo v umožnění volného průjezdu určitým územím.

Další pomocí je organizační. Tato pomoc je důležitá z hlediska existence, protože mnoho teroristických skupin zanikne již v prvním roce působení. Írán například napomohl propojení několika šíitských skupin, které se zformovaly v Hizballáh.¹⁶

2.1.2 Firemní a individuální podpora

Nejznámější firemní a zároveň individuální podporou je podpora osobním majetkem Usáma bin Ládina a jeho firmami, které soužily k financování a páchání teroristických činů.

Mnoho teroristických skupin se spoléhá na finanční podporu sympatizujícího obyvatelstva. Spoléhají se na příspěvky od komunit žijících v zahraničí nebo také na členské příspěvky. Někteří lidé také před vstupem darují veškeré své jmění organizaci.

Důležitá je také podpora diaspory, ta je založená na kulturních, etnických nebo rasových vazbách, tak se odlišuje od finanční podpory charitativních organizací, které většinou pracují s náboženskými dary.

Typickou podporou diaspory je příklad ze 70. let 20. století, kdy si IRA si přišla prostřednictvím výboru Noraid na 50 % příjmů z darů irských Američanů.¹⁷

¹⁵ FREEMAN, Michael. *Financing terrorism: Case studies*. New York: Routledge, Taylor and Francis group, 2017. ISBN 978-1-138249929, str. 13

¹⁶ MAKARIUSOVÁ, R. *Globální terorismus a radikální hnutí*, Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-777-1, s.178

¹⁷ FREEMAN, Michael. *Financing terrorism: Case studies*. New York: Routledge, Taylor and Francis group, 2017. ISBN 978-1-138249929, str. 21

2.1.3 Charitativní organizace

Další formou financování terorismu je využití charit. Tyto organizace jsou častým cílem teroristů, protože jsou snadno zneužitelné. Některé organizace jsou přímo založeny k financování teroru, zatímco jiné jsou infiltrovány teroristickou skupinou. Organizace napojené na teroristické skupiny zdánlivě prezentují svoji činnost jako humanitární a žádají na ni finanční podporu. Teroristické organizace prostřednictvím charit zejména financují své zahraniční aktivity. Hlavní výhodou charit je, že mohou působit všude na světě, což může být teoreticky neomezený zdroj peněz.

Tento druh financování terorismu je zpravidla spojován s islámským terorismem, neboť charitativní dary tvoří jeden z pěti pilířů islámu a pro muslimy je náboženskou povinností poskytovat almužnu chudším muslimům.¹⁸ Náboženský dar neboli Zakát (=almužna) je forma daru pro méně šťastné muslimy. Každý muslim musí platit 2,5 % z peněz, nebo z majetku. Zakát nejenže očišťuje majetek vlastníka, ale očišťuje také jeho srdce od sobectví a touhy po bohatství¹⁹. Tyto dary pak končí často v islámských státech, to může znamenat jejich neochotu bojovat proti této formě financování terorismu, protože by se mohly setkat s nevolí veřejnosti z náboženských důvodů. To samozřejmě představuje další výhodu pro využití charit teroristy.

U některých charitativních organizací s působností na území Spojených států amerických bylo zjištěno, že sehrály podstatnou úlohu při převodu peněz, které mohou být považovány za prostředky využitelné pro terorismus. Těmto organizacím se říká tzv. Charitativní sedmička, protože v návaznosti na 11. září 2001 bylo odhaleno celkem sedm významným charitativních organizací na území USA. Jedná se například o The Benevolence International Foundation, Global Relief Foundation, The Holy Land Foundation for Relief Association a další²⁰.

¹⁸ D´SOUZA, Jayesh. *Terrorist Financing, Money Laundering, and Tax Evasion*. CRC Press, 2011. ISBN 9781439828502, str. 29

¹⁹ *Islamweb.cz: informace o Zakátu* [online]. [cit. 26.11.2021]. Dostupné z: <http://www.islamweb.cz/elknihovna/zni/almuzny.htm>

²⁰ MAKARIUSOVÁ, R. *Globální terorismus a radikální hnutí*, Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-777-1, s.182

2.2 Legální aktivita

Zapojení do legální činnosti představuje pro teroristickou organizaci výhody i nevýhody. Výhodou je určitá míra bezpečnosti, jelikož se jedná o zcela legální aktivitu, stát může proti této činnosti, nebo osobám již ji provozujícím, zřídka zasahovat.

Z hlediska bezpečnosti mohou i legální aktivity přitahovat nežádoucí pozornost úřadů. To by bylo problematické zejména v případě, že se teroristická skupina snaží zůstat v utajení nebo v tajnosti ještě ve fázi plánování.²¹ Legální podniky musí podle příslušných zákonů vést různé záznamy a to znamená, že se teroristické skupiny nevyhnou kontrolám jejich legální obchodní aktivity. Naopak tato skutečnost představuje výhodu pro úřady, kterým jsou takto poskytovány informace o teroristické skupině. Teroristé pro některou legální činnost pak potřebují značnou míru obchodních dovedností, aby dosahovali zisku. Další překážku pak může představovat konkurence na trhu.

Ve většině případů legální aktivita představuje nižší zisky než jiné zdroje financování, proto je nelegální činnost pro teroristické skupiny mnohem atraktivnější.

Talibán peníze z obchodu s drogami investoval do dopravních společností, aby mohl dále pašovat drogy a zároveň prát špinavé peníze. Hraniční přechod Čaman mezi Afghánistánem a Pákistánem je poset více než 3500 "firem" zabývajících se dovozem a vývozem.²²

Prozatímní irská republikánská armáda (dále jen PIRA) vydělávala a prala peníze skrze hospody, stavební firmy, bezpečnostní agentury, penziony, taxislužby atd. Koncem 80. let se z teroristických skupin stali podnikatelé s teroristickými zájmy. Znamenalo to, že špinavé peníze mohly být očištěny a tyto čisté peníze mohly být

²¹ FREEMAN, Michael. *Financing terrorism: Case studies*. New York: Routledge, Taylor and Francis group, 2017. ISBN 978-1-138249929, str. 20

²² CLARKE, Colin P., *TERRORISM, INC., The Financing of Terrorism, Insurgency, and Irregular Warfare*. Santa Barbara, California: Praeger Security International, 2015. ISBN 978-1-4408-3103-4, str.115

použity k legitimním účelům, jako například k financování rostoucího politického křídla skupiny.²³

Pro některé teroristy, tím je míněno hlavně pro „Lone Wolf“, je legální činnost jediným způsobem financování jejich akcí. Důkazem jsou tomu útoky na Londýnskou dopravu ze 7. července 2005.

Oficiální zpráva v této souvislosti uvádí, že "neexistují žádné důkazy o vnějších zdrojích příjmů. Podle našich nejlepších odhadů jsou celkové náklady nižší než 8000 GBP.²⁴

2.3 Nelegální aktivita

Teroristické organizace se zabývají také kriminální aktivitou. V tomto ohledu se teroristé obracejí na zločince s žádostí o pomoc, hlavním důvodem je diverzifikace finančních zdrojů. Pro teroristické organizace to znamená rozložení rizika mezi další zdroje příjmů.

Zapojení teroristů do trestné činnosti za účelem finančního zisku je určováno různými kriminálními příležitostmi, které jsou v jejich prostředí k dispozici, jejich kontakty se zločineckými skupinami, jejich vlastními organizačními schopnostmi a vstupními náklady (tj. finančními prostředky a vybavením potřebnými k zahájení činnosti).²⁵

Finanční prostředky získané nelegální aktivitou umožňují teroristům působit na šedých nebo černých trzích mimo dosah regulačních orgánů. V některých případech se teroristé nemusejí spoléhat na praní špinavých peněz, protože peníze získané trestnou činností jsou často využívány k nákupu zboží či služeb v šedé nebo černé ekonomice. Konkrétně mohou peníze sloužit k nákupu falešných dokumentů, zbraní a jiné vojenské výbavy aj. Těmi samými penězi nemusejí disponovat jen pro nekalé úmysly, ale mohou být použity například k zaplacení nájmů členů teroristické organizace.

²³ CLARKE, Colin P., *TERRORISM, INC., The Financing of Terrorism, Insurgency, and Irregular Warfare*. Santa Barbara, California: Praeger Security International, 2015. ISBN 978-1-4408-3103-4, str. 31

²⁴ TOFANGSAZ, Hamed. *Suppression Of Terrorist Financing Over-Criminalization Through International Law*. London: Lexington Books, 2020. ISBN 978-1-7936-1949-5, str. 19

²⁵ GIRALDO, Jeanne K. a Harold A. Trinkunas. *Terrorism Financing and State Responses*. Stanford, California: Stanford University Press, 2007. ISBN 978-08047-5566-5, str. 41

V průběhu několika let si můžeme všimnout závislosti teroristických skupin na trestné činnosti v důsledku činností vlád nebo mezinárodních společenství v boji proti terorismu. Tento boj, hlavně proti financování terorismu způsobil pokles finančních příjmů ať už státního nebo jiného druhu sponzorství. Z tohoto důvodu je pro teroristické organizace důležité soustředit se na trestnou činnost. Teroristé jsou nejčastěji zapojeni do výroby a prodeje drog, vydírání a únosů, padělání a pašování věcí a v poslední řadě do praní špinavých peněz.

2.3.1 Výroba a prodej drog

Výroba a prodej drog je nejvýznamnějším generátorem peněz v nelegální ekonomice. To znamená, že teroristé jsou často spojováni s touto trestnou činností. Vazby mezi obchodem s drogami a terorismem jsou dobře zdokumentovány, od Kolumbie přes Thajsko až po Afghánistán.²⁶

Na území Afghánistánu se pěstuje velice kvalitní mák, ze kterého se vyrábí opioidy jako je morfin, heroin nebo opium. Politika Tálibánu k drogové problematice je každým rokem odlišná. S opětovným nástupem k vládě nad Afghánistánem v roce 2021 Tálibové slíbili, že potlačí výrobu opioidů a obecně pěstování máku. Už v minulosti například zapalovali pole s mákem, ale jen proto, aby mohli manipulovat s cenou na mezinárodním trhu.

Tálibán vědomě (a obratně) potlačuje pěstování máku v Afghánistáně, aby mohl manipulovat s cenou na mezinárodním trhu. V jednu chvíli zákaz pěstování máku ze strany Tálibánu potlačil nabídku o 90 %, čímž zvýšil hodnotu zásob skupiny na desetinásobek ceny.²⁷ Afghánistán má 25 až 30 milionů lidí a odhaduje se, že tři miliony z nich jsou každodenní uživatelé opioidů²⁸, což by pro Tálibán teoreticky mělo být důvodem pro ukončení nebo alespoň pro pokles výroby drog.

²⁶ GIRALDO, Jeanne K. a Harold A. Trinkunas. *Terrorism Financing and State Responses*. Stanford, California: Stanford University Press, 2007. ISBN 978-08047-5566-5, str. 42

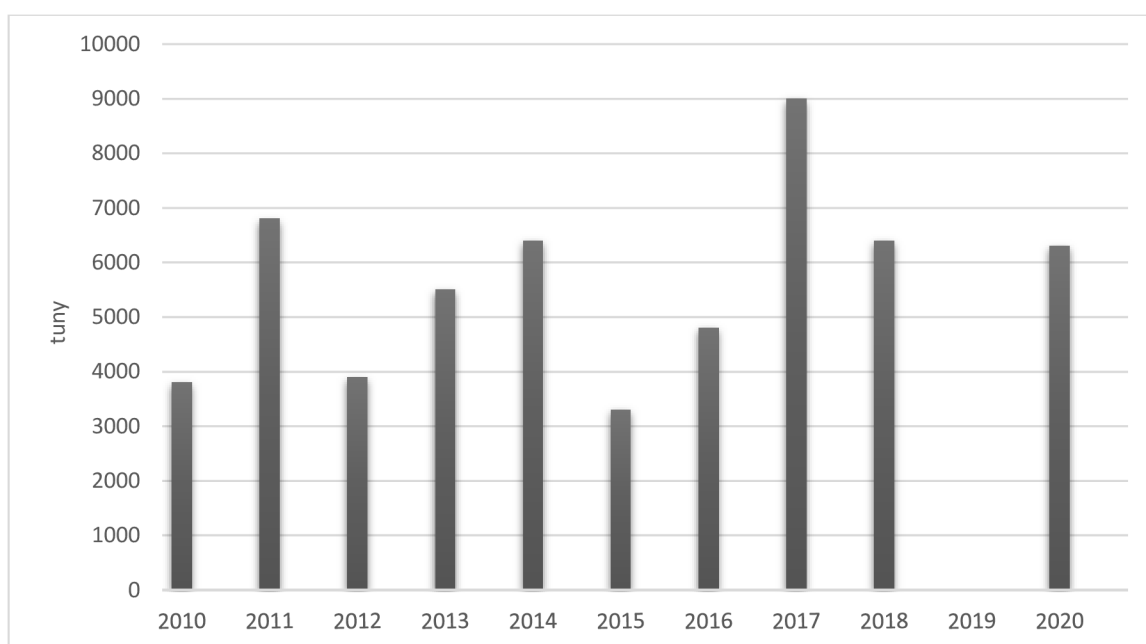
²⁷ CLARKE, Colin P., *TERRORISM, INC., The Financing of Terrorism, Insurgency, and Irregular Warfare*. Santa Barbara, California: Praeger Security International, 2015. ISBN 978-1-4408-3103-4, str.117

²⁸ *Zprávy.aktualne.cz: on-line deník* [online]. [cit. 21.11.2021]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/voboril-taliban-asi-zmensi-trh-s-opiem-prijde-silnejsi-droga/r~ad98475e001211eca7d3ac1f6b220ee8/>

Představitelé OSN uvedli, že Tálíbán pravděpodobně v letech 2018 až 2019 vydělal na obchodu s drogami více než 400 milionů dolarů.²⁹

Skoro ve všech regionech došlo v roce 2020 k nárůstu pěstování opiového máku. Afghánistán se dělí na 34 provincií a v tuto chvíli se pouze ve 12 z nich nepěstuje mák. Celková plocha, na které se pěstuje mák se odhaduje něco mezi 202 000 – 246 000 hektarů. Jde o nárůst 61 000 hektarů ve srovnání s rokem 2019.³⁰

Graf č. 1 – Potencionální produkce opia v Afghánistánu

Zdroj: UNODC – Afghanistan Opium Survey 2020. Cultivation and production – Executive Summary.

Potencionální produkce opia v letech 2010-2020 byla v rozmezí 3300 až 9000 tun (viz graf č. 1). Přičemž jeho hodnota se pohybuje mezi 300-400 miliony dolarů. Údaje o výnosu a produkci opia za rok 2019 nebyly potvrzeny afghánskou vládou, a proto nebyly zveřejněny.

²⁹ Reuters.com: Informační portál zpravodajské agentury [online]. [cit. 21.11.2021]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/profits-poppy-afghanistans-illegal-drug-trade-boon-taliban-2021-08-16/>

³⁰ Afghanistan Opium Survey 2020. Cultivation and Production – Executive Summary [online]. [cit. 21.11.2021]. Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/crop-monitoring/Afghanistan/20210503_Executive_summary_Opium_Survey_2020_SMALL.pdf

Ze všech zmíněných informací je patrné, že tato část kriminální aktivity představuje pro teroristy výborný zdroj finančních prostředků, proto si myslím, že věřit Tálibánu je bláhové, že bude bojovat proti pěstování máku a následné výrobě drog.

Výroba a prodej drog vyžaduje určitou míru dovedností, proto se na této kriminalitě nepodílejí všechny teroristické organizace. Další nevýhodou při výrobě a prodeji drog je konkurence, která je v této oblasti veliká, proto se teroristé soustředí i na další kriminální činy.

2.3.2 Vydírání a únosy

Vydírání a únosy jsou velice oblíbenými činnostmi. Nevyžadují žádné speciální dovednosti, proto je tato oblast kriminality součástí finančního zdroje snad všech teroristických organizací. Pokud se teroristická skupina nachází ve slabé zemi, tak vydírání a únosy představují prakticky neomezený přísun peněz. Únosy lidí také mohou sloužit k dosažení určitých cílů. Teroristé po únosu nějakého člověka mohou požadovat například o propuštění jejich členů z vězení.

V roce 2007 Tálibán unesl 23 Jihokorejců. Jihokorejská vláda za 19 přeživších rukojmích údajně zaplatila 20 milionů amerických dolarů. V únoru 2008 unesen pákistánský velvyslanec v Afghánistánu Tarík Azizuddín. Pákistánská vláda údajně propustila 55 příslušníků Tálibánu a za zprostředkování propuštění velvyslance zaplatila několik set tisíc dolarů.³¹

Vzhledem k tomu, že obchod s únosy byl tak výnosný, začal Tálibán tyto operace "žadavat" zločineckým skupinám, které unesené osoby prodávaly Tálibánu, který je pak vyměnil za ještě vyšší výkupné.³²

Tálibán neunášel pouze cizince, ale zaměřoval se také například na afghánské úředníky. Od těchto aktivit, musel nakonec upustit, protože na afghánském území byl takový nárůst únosů, že negativně ovlivňovaly pro Tálibán důležitou podporu prostých lidí.

³¹ FREEMAN, Michael. *Financing terrorism: Case studies*. New York: Routledge, Taylor and Francis group, 2017. ISBN 978-1-138249929, str. 103

³² CLARKE, Colin P., *TERRORISM, INC., The Financing of Terrorism, Insurgency, and Irregular Warfare*. Santa Barbara, California: Praeger Security International, 2015. ISBN 978-1-4408-3103-4, str.117

Talibán prostřednictvím spojenecké sítě Haqqani Network (dále jen HQN) vybírá pravidelné platby za ochranu na území jeho vlivu, což reálně znamená, že prodává ochranu před sebou samým. Za ochranu platí taktéž telekomunikační firmy a výměnou za to členové HQN ani Talibánu nebudou útočit na jejich telekomunikační věže a unášet zaměstnance těchto firem.

Talibán taktéž vybírá daně Ushr, což je podle islámského práva až 10% daň z celkové produkce zemědělských produktů a daň Kharaj, která je pozemkovou daní v Islámských zemích. Předpokládá se, že z těchto daní si Talibán přijde až na 100 milionů dolarů.³³

2.3.3 Padělání a pašování věcí

Padělání věcí vyžaduje nezbytné odborné znalosti teroristů. V případě, že teroristická organizace disponuje potřebnými technologiemi pro padělání věcí, tak tato nelegální činnost představuje neomezený zdroj financí, samozřejmě záleží na kvalitě padělku. S paděláním věcí je také úzce spojeno jejich pašování do jiných částí světa.

Podle některých zdrojů je odborníkem na pašování již několikrát zmíněný Talibán. Jeho velkou výhodou je, že vlastní několik dopravních společností na pákistánském území v blízkosti hranice s Afghánistánem. Druhou výhodou je, že v zemích jako Pákistán a Írán se nacházejí početné diaspory. Tyto dva faktory hrají velkou roli v pašování nejen věcí, ale i lidí.

Padělatelé se zaměřují na všechny druhy duševního vlastnictví, včetně technologií a komerčního zboží. Interpol identifikoval řadu případů krádeží duševního vlastnictví a uvádí příklady z Ruska, Srbska, Libanonu a dalších zemí. A také nelze přehlédnout, že teroristé vydělávají peníze starým způsobem: zkrátka si je tisknou. Bylo zaznamenáno, že Hizballáh používá k výrobě americké měny sofistikované Intagliovy lisy.³⁴

³³ CLARKE, Colin P., *TERRORISM, INC., The Financing of Terrorism, Insurgency, and Irregular Warfare*. Santa Barbara, California: Praeger Security International, 2015. ISBN 978-1-4408-3103-4, str.118

³⁴ GIRALDO, Jeanne K. a Harold A. Trinkunas. *Terrorism Financing and State Responses*. Stanford, California: Stanford University Press, 2007. ISBN 978-08047-5566-5, str. 44

2.3.4 Praní špinavých peněz

Praní špinavých peněz, nebo odborněji legalizace výnosů z trestné činnosti, jak už je patrné z názvu, je přímé spojení s trestnými činy, jako například prodej zbraní, obchod s drogami nebo lidmi, pašování atd.

Praní špinavých peněz je obecně definováno jako "proces utajování existence nelegálního zdroje nebo použití příjmu pocházejícího z trestné činnosti a následné maskování zdroje tohoto příjmu tak, aby se jevil jako legitimní".³⁵

Samotné praní špinavých peněz pak probíhá zpravidla ve třech krocích.

1. Umístění (neboli placement) – při něm se peníze pocházející z trestné činnosti poprvé dostanou do finančního systému, například tak, že hotovost získaná z obchodu se zbraněmi je uložena do finanční instituce.³⁶
2. Vrstvení (neboli layering) – tato fáze představuje složité zastření původního nelegálního zdroje finančních prostředků prostřednictvím celé řady finančních transakcí. Nejčastěji se jedná o přeměnu peněz na jiné finanční instrumenty jako jsou cenné papíry apod., a o opakování převodů mezi účty, mezi bankami.³⁷
3. Integrace (neboli integration) – tato fáze pracuje již s „čistými“ penězi, které většinou slouží k investování do legální obchodní aktivity, např. nákup obchodních společností.

Proces praní špinavých peněz se ve vztahu s financováním terorismu trochu odlišuje. Zločinci v první fázi vždy umísťují peníze pocházející z nelegální činnosti, zatímco teroristé je do systému praní špinavých peněz umísťují z nelegální i legální činnosti, protože peníze, které jsou určeny k financování terorismu, musí být před použitím nejprve legalizovány³⁸. Tento jev můžeme také popsat jako:

³⁵ D'SOUZA, Jayesh. *Terrorist Financing, Money Laundering, and Tax Evasion*. CRC Press, 2011. ISBN 9781439828502, str. 38-39

³⁶ D'SOUZA, Jayesh. *Terrorist Financing, Money Laundering, and Tax Evasion*. CRC Press, 2011. ISBN 9781439828502, str. 39

³⁷ DVORÁK, Vratislav. *Hrozba financování terorismu prostřednictvím neziskového sektoru* [online]. [cit. 22.11.2021]. Policejní akademie ČR v Praze. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/studie-dvorak-pdf.aspx>

³⁸ DVORÁK, Vratislav. *Hrozba financování terorismu prostřednictvím neziskového sektoru* [online]. [cit. 22.11.2021]. Policejní akademie ČR v Praze. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/studie-dvorak-pdf.aspx>

"praní špinavých peněz čistí špinavé peníze, financování terorismu špiní čisté peníze"³⁹

Druhá fáze prání špinavých peněz je pro teroristy shodná. Cílem navenek bezdůvodných transakcí, který teroristé sledují, je zastření spojení mezi zdrojem financování a místem určení výnosu k teroristickým operacím.⁴⁰

V poslední fázi se již vyprané peníze vrací původnímu majiteli, tedy pachateli trestných činů, zatímco u financování terorismu se nevracejí původci, ale putují k teroristům na financování jejich akcí.

3. Cesty financování

3.1 Bankovní převody

Teroristé a jiní zločinci využívají banky k převodům finančních prostředků prostřednictvím bankovních účtu a podniků poskytujících peněžní služby.

Teroristé z 11. září financovali své operace také skrze bankovní převody. Odhaduje se, že převedli přibližně 130 000 amerických dolarů.

Teroristé využívají běžné účty také k legitimním účelům jako pobírání mezd a dávek. K nelegálním účelům se pak využívají tzv. spící účty.

Používají se jak osobní a firemní účty, tak i účty neziskových organizací. Charitativní organizace jsou zakládány za účelem shromáždění a následného převedení finančních prostředků zahraničním příjemcům.

Spící účty jsou účty s malými zůstatky, které mohou být vedeny u několika bank s úmyslem aktivovat je v případě potřeby finančních prostředků, např. na nákup teroristického materiálu. Ty se pak poměrně rychle vyprázdňují sérií výběrů hotovosti. Spící účty byly rovněž využívány jako základ pro získání bankovních úvěrů, které nebyly následně splaceny.⁴¹

³⁹ D'SOUZA, Jayesh. *Terrorist Financing, Money Laundering, and Tax Evasion*. CRC Press, 2011. ISBN 9781439828502, str. 39

⁴⁰ DVOŘÁK, Vratislav. *Hrozba financování terorismu prostřednictvím neziskového sektoru* [online]. Policejní akademie ČR v Praze. [cit. 22.11.2021] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/studie-dvorak-pdf.aspx>

⁴¹ D'SOUZA, Jayesh. *Terrorist Financing, Money Laundering, and Tax Evasion*. CRC Press, 2011. ISBN 9781439828502, str. 54

Posílání peněz je pak uskutečňováno prostřednictvím elektronického převodu finančních prostředků. Peněžní prostředky jsou posílány v rámci jedné země anebo jsou využívány mezinárodní transakce. Dříve se takové transakce jmenovaly telegrafické převody nebo byly známé také jako dálnopisné převody.

V současné době jsou pro mezinárodní transakce typické převody IBAN (International Bank Account Number) čísla nebo SWIFT (Society of Worldwide Interbank Financial Telecommunication) kódu. Obě možnosti slouží k mezinárodnímu platebnímu styku.

IBAN obsahuje číslo majitelova účtu, kód banky a identifikaci země. Maximálně pak může mít až 34 znaků, přičemž pro české banky je typické 24 znaků.

Oproti tomu SWIFT má mezi 8 a 11 znaky. Obsahuje kód banky, země, regionu a volitelná čísla, které jsou typické pro označení pobočky banky.

Další možností, jak posílat peníze přes hranice, je korespondenční bankovníctví. Korespondenční bankovníctví spočívá v tom, že jedna banka uzavře s jinou bankou dohodu o poskytování služeb, jako je přesun finančních prostředků, výměna měn a provádění dalších finančních transakcí. Je možné, že jedna z těchto bank je zapojena do trestné činnosti nebo má klienty, kteří jsou zapojeni do trestné činnosti.⁴² Nejčastěji je korespondenční bankovníctví spojeno s offshore bankou nebo bankou, která se nachází v regionu s nízkou úrovní kontroly proti praní špinavých peněz.

S tímto druhem bankovníctví měly do jisté míry největší problémy Spojené státy americké. Tamní banky ignorovaly hloubkovou kontrolu klienta, zkrátka se neřídily heslem „poznej svého klienta.“ Korespondenční banky v zahraničí přijímaly peníze z obchodů s drogami, výnosy z hazardních her a prostředky z dalších protiprávních jednání.

V korespondenčním bankovníctví docházelo také k daňovým únikům. Americké banky přijímaly vklady klientů, smísily je s jinými prostředky na korespondenčním účtu zahraniční banky a nabádaly klienty, aby se spoléhali na zákony o bankovním

⁴² D'SOUZA, Jayesh. *Terrorist Financing, Money Laundering, and Tax Evasion*. CRC Press, 2011. ISBN 9781439828502, str. 55-56

tajemství zahraniční banky. Tímto způsobem se chránily finanční prostředky před americkými daňovými úřady.⁴³

Posílat peníze do zahraničí lze také přes různé finanční technologie jako jsou Wise nebo Revolut. Obě služby nabízejí transakce do zahraničí s menšími poplatky, než vyžadují banky, ale hlavní výhoda spočívá v převodu měn, který se řídí podle výhodného středového kurzu.

Mezinárodní převod finančních prostředků lze také docílit poštovní poukázkou. Výhody spočívají v menších poplatcích než u bankovních převodů. Nevýhodou je dlouhá lhůta převodu, jelikož se v případě poštovní poukázky nejedná o bezhotovostní převod. Podobnou nebankovní službu nabízí Western Union, který mimo jiné má pobočky většinou na poštách, ale i v bankách nebo směnárnách. Oproti poštovní poukázce se převod uskuteční prakticky okamžitě, ale za mnohem vyšší poplatek.

3.2 Kryptoměny

Kryptoměny jsou typicky decentralizované digitální peníze určené k použití přes internet. Kryptoměny lze použít k nákupu zboží, služeb nebo je lze držet jako součást investiční strategie, ale žádný centrální orgán s nimi nemůže manipulovat, jednoduše proto, že žádný neexistuje. Bez ohledu na to, co se stane vládě, kryptoměna zůstane v bezpečí. Tím pádem vytvářejí příležitost pro rozšíření ekonomické svobody lidem po celém světě.

Kryptoměna využívá ke své výrobě i k platebním transakcím síť počítačů individuálních uživatelů, kteří dávají k dispozici část výkonu svého počítače připojeného k internetu. Virtuální měna v tomto případě znamená, že jednotky kryptoměny existují pouze jako zápis v paměti počítače, nikoliv jako bankovky nebo mince.⁴⁴ Tato síť je známa jako kryptoměnová síť, což je vlastně platební síť, ve které lze kryptoměnu těžit, nebo s ní pouze platit. K takové síti se lze jednoduše připojit prostřednictvím online peněženky, nebo pokud chce osoba těžit kryptoměny, tak pomocí programu pro těžbu.

⁴³ D'SOUZA, Jayesh. *Terrorist Financing, Money Laundering, and Tax Evasion*. CRC Press, 2011. ISBN 9781439828502, str. 56

⁴⁴ *Kurzy.cz: Informační portál o financích* [online]. [cit. 5.11.2021]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/kryptomeny/co-je-kryptomena>

Kryptoměny je možné převádět online bez prostředníka, jako je například banka, což umožňuje převod hodnoty téměř okamžitě a naprosto kdykoli za minimální poplatky.

Další výhodou je, že kryptoměny nevydává ani nekontroluje žádná vláda nebo jiný ústřední orgán. Jsou spravovány sítěmi typu peer-to-peer počítačů s bezplatným softwarem s otevřeným zdrojovým kódem.⁴⁵ Podle této informace vyvstává otázka, zdali je krypto bezpečný bez zapojení nějakého prostředníka. Každá virtuální měna má svůj vlastní blockchain, což je průběžný, neustále znovu ověřovaný záznam o každé jednotlivé transakci. Blockchain kryptoměny je tedy podobný účetní rozvaze nebo knize účetních záznamů. Samotný blockchain můžeme rozdělit na veřejný a soukromý.

Nejoblíbenější kryptoměnou je Bitcoin, proto je vhodným příkladem pro fungování veřejného blockchainu, ten je plně transparentní a umožňuje ověřovat veškeré údaje, které byly do blockchainu uloženy například transakcemi, a jakmile je do blockchainu něco zapsáno, nelze to vrátit zpět. Jednoduše lze říct, že transparentnost veřejného blockchainu vylučuje soukromí. To dokonce dokazuje případ z léta 2020, kdy americké úřady zadržely 2 miliony dolarů v Bitcoinu a dalších kryptoměn, které právě využívaly již zmíněný veřejný blockchain.

Kryptoměny byly zabaveny teroristickým skupinám Islámský stát, Al-Káida a brigádě Al Qassam. Skupiny v kryptoměnách viděly bezpečnou cestu, jak získávat peníze od svých příznivců. Často se proto ani nesnažily převody kryptoměn zakrýt třeba vybíráním peněz na charitu.⁴⁶ Tento konkrétní případ ukazuje, že mimo obyčejných lidí i teroristické organizace věří ve zdánlivou anonymitu. Anonymní je pouze držba krypta, ale transakce už nikoli, protože se dá kdykoli dohledat.

Soukromý blockchain už představuje určitou míru rizika, která může spočívat ve využití pro praní špinavých peněz nebo pro financování terorismu. Soukromý blockchain funguje na pozvání k síti. To znamená, že subjekty pozvané

⁴⁵ *Coinbase.com: Kryptoměnová burza* [online]. [cit. 5.11.2021]. Dostupné z: <https://www.coinbase.com/learn/crypto-basics/what-is-cryptocurrency>

⁴⁶ *Idnes.cz: Informační portál zpravodajské společnosti* [online]. [cit. 5.11.2021]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ekonomika/zahranicni/usa-kryptomena-bitcoin-islamsky-stat-hamas-al-kaida-teroristicke-organizace-financovani.A200814_122011_eko-zahranicni_maz

zakladatelem nebo správcem sítě mají přístup do této sítě, to zajišťuje vysokou míru soukromí. O transakcích ví pouze členové sítě.

Soukromý blockchain využívá například firma Patientory. Tato firma se zabývá zdravotní péčí. Provozuje aplikaci s lékařskými dokumenty, sledování zdraví atp. Lékařské záznamy jsou bezpečně uloženy v blockchainové síti PTOYMatrix.⁴⁷ Jejich kryptoměna se jmenuje Patientory Coin.

Teroristické organizace tento druh blockchainu mohou teoreticky využívat tak, že vytvoří vlastní soukromý blockchain, do kterého následně budou zvat své příznivce, kteří jim budou moct posílat kryptoměnu, která bude vázaná na tento blockchain. Problém pro teroristy nastává v tom, že jejich vytvořená kryptoměna nebude mít prakticky žádnou hodnotu. Hodnotu mohou určovat věci jako nabídka s poptávkou, náročnost těžby, investování do kryptoměny, regulace, využití kryptoměny anebo vliv známé osobnosti. Kdo by totiž chtěl kupovat kryptoměnu, která by neměla vůbec žádné využití, nebo by někdo uvažoval nad touto kryptoměnou jako nad investicí. Zkrátka z etického hlediska to nedává smysl.

V posledních několika letech se objevilo mnoho nových kryptoměn, včetně alternativních měn (altcoinů), jako je Omni Layer (MasterCoin), BlackCoin a Monero, které jsou označovány za soukromější, více privátní a bezpečnější než Bitcoin. Zcash je další kryptoměna, která nabízí vyšší míru soukromí a poskytuje možnost používat a převádět měnu v režimu offline.⁴⁸

Zcash, který byl spuštěn v říjnu 2016, umožňuje převádět peníze mimo viditelný blockchain, takže transakce již nejsou vůbec identifikovány podle vlastníka. Tento soukromý režim transakcí je viditelný pouze pro původce a ty, kteří vlastní "view key" pro jednotlivé transakce, což jim umožňuje vidět konkrétní soukromé transakce, aniž by odhalili soukromý klíč uživatele použitého k vytvoření skrytých transakcí. Zcash je schopen dosáhnout těchto pokroků díky použití Zero

⁴⁷ *Patientory.com: Informační portál pro pacienty* [online]. [cit. 5.11.2021]. Dostupné z: <https://patientory.com/>

⁴⁸ DION-SCHWARZ, Cynthia, David MANHEIM a Patrick B. JOHNSTON. *Terrorist Use of Cryptocurrencies* [online]. Santa Monica: RAND Corporation, 2019. [cit. 5.11.2021]. ISBN: 978-1-9774-0234-9. Dostupné z: https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR3026.html

Knowledge Succinct Arguments of Knowledge (ZK-SnARK).⁴⁹ Na druhou stranu jeho slabinou je bezpečnost. Trpí nedokonalým systémem, který je náchylný na hackerské útoky. Další nevýhoda spočívá ve složitosti implementace, protože Zcash je založen na složitých kryptografických nastaveních než dříve vzniklé kryptoměny. Ovšem tato konkrétní kryptoměna poukazuje na rychlý vývoj v odvětví a díky převodu měn v offlinu, by tento režim mohl ztížit nebo naprosto znemožnit sledování transakcí.

Aby kryptoměna byla ideální pro teroristické využití, musí splňovat anonymitu, bezpečnost, spolehlivost a nedůslednou regulaci. To znamená, že momentálně neexistuje žádná kryptoměna pro financování terorismu, která by splňovala veškeré vlastnosti vhodné pro takové využití. Současný, rychlý a dynamický vývoj kryptoměn je nutné sledovat. Nejoblíbenější kryptoměna Bitcoin a jeho technologie se také neustále vyvíjí i po stránce anonymity, ačkoli je stále možné jeho transakce relativně jednoduše dohledat. Bylo by hloupé se domnívat, že teroristé nebudou sledovat tento trend. Dokonce se spekuluje, že by kryptoměny mohly nahradit například systém Hawala za podmínek, že se zlepší anonymita používání kryptoměn. Kryptoměny lze za určitých podmínek také předávat fyzicky skrze hardwarové peněženky.

Teroristické organizace nemusejí získávat kryptoměny pouze darem, koupí nebo krádeží, ale mohou tyto online finanční prostředky sami těžit. Vůbec veškeré kryptoměny vznikají jejich těžbou.

Jde o výpočet matematické úlohy, za jejíž úspěšné řešení obdrží těžař (miner) kryptoměny určité množství mincí dané kryptoměny. Při těžbě kryptoměn zároveň dochází ke kontrole a potvrzování platebních transakcí (převodu kryptoměny z účtu na účet), které v síti dané kryptoměny probíhají.⁵⁰ K těžbě kryptoměn je nutný hardware, nejčastěji se těží přes grafické karty, což v předešlých letech dokazoval fakt, že docházelo k jejich nedostatku na trhu. Momentálně nejúčinnější těžení

⁴⁹ DION-SCHWARZ, Cynthia, David MANHEIM a Patrick B. JOHNSTON. *Terrorist Use of Cryptocurrencies* [online]. Santa Monica: RAND Corporation, 2019. [cit. 6.11.2021]. ISBN: 978-1-9774-0234-9. Dostupné z: https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR3026.html

⁵⁰ Kurzy.cz: *Informační portál o financích* [online]. [cit. 14.11.2021]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/kryptomeny/tezba-kryptomen>

kryptoměn je přes hardware s ASIC čipy, který je optimalizován pro těžení a s ním spojenou spotřebou energie.

Druhým způsobem jsou těžařské viry, které napadnou počítač a v něm se snaží přes procesor nebo grafickou kartu počítače těžit kryptoměny. Po co nejdelší dobu se vir snaží pracovat anonymně a k tomu využívá výkon cizího počítače. Tento způsob těžby poskytuje teoreticky jednoduchý způsob nabytí kryptoměn. Naráží ale na praxi, kvůli vysoké zátěži si majitel všimne zpomalení počítače způsobené těžbou a tím pádem dochází k rychlému nalezení příčiny, tedy viru.

3.2.1 Bitcoin a Dark Web

Teroristé se svými kryptoměnami, nejčastěji Bitcoinem mohou obchodovat na Dark Webu.

Je to ta část obsahu www, která je umístěna na tzv. darknetech, tj. překryvných sítích, které využívají internet, ale jsou přístupné pouze prostřednictvím speciálního softwaru (TOR – The Onion Router) nebo nastavení.⁵¹ Identita uživatelů je chráněna šifrovací technologií, proto je obsah této části webu tvořen taktéž nezákonnými aktivitami.

Veškeré věci a služby jsou nabízené k prodeji za úplatu převážně v Bitcoinech. Převážně tato část Dark Webu slouží k obchodování s drogami a zbraněmi, ale uživatelé mohou nabízet videa, jejichž obsahem je týrání zvířat, zneužívání dětí (konkrétně dětská pornografie) anebo jsou zde nabízeny vraždy na objednávku.

Znamená to, že tento prostor může být využit k dosažení příjmů z nabídky služeb, nebo mnohem pravděpodobněji z prodeje drog. Dále na Dark Webu mohou získávat různé věci pro svoji činnost.

To například dokazuje teroristický útok v Mnichově z roku 2016, kdy útočník z Islámského státu zabil 9 lidí v nákupním středisku Olympia zbraní, kterou zřejmě pořídil nelegálně na zmíněném Dark Webu.⁵²

⁵¹Abicko.cz: *Deep a Dark Web: Temné a neviditelné strany internetu* [online]. [cit. 6.11.2021]. Dostupné z: <https://www.abicko.cz/clanek/precti-si-technika/25986/deep-a-dark-web-temne-a-neviditelne-strany-internetu.html>

⁵²Wsj.com: *Americký mezinárodní deník* [online]. [cit. 6.11.2021]. Dostupné z: <https://www.wsj.com/articles/munich-shooter-bought-recommissioned-pistol-on-dark-net-1469366686>

Jak se kryptoměna stává známější, může hrát větší roli ve financování terorismu – v roce 2015 Islámský stát údajně zveřejnil svou bitcoinovou adresu (viz obrázek č. 1) na Dark Webu⁵³, aby příznivci mohli podporovat jejich činnost prostřednictvím Bitcoinu.

Obrázek č. 1⁵⁴ – BTC adresa Islámského státu

3.3 Hawala systém

Znamená důvěra nebo ručení. Hawala je systém pro převod peněz tradičním způsobem používaným v Indii, na Blízkém východě a v jižní Asii. Tento systém se také v některých regionech nazývá „Hundi“. V Číně se využívá pod názvem „fej chien“ neboli „létající peníze.“ Posléze byl přejet arabskými obchodníky, kteří se jeho pomocí snažili minimalizovat důsledky možných přepadení na tzv. Hedvábné stezce. Tyto systémy jsou často označovány jako „podzemní bankovníctví.“ Tento termín není vždy správný, protože často působí otevřeně s úplnou legitimitou.

Ačkoli se jedná o mnoho let prověřený systém převodu peněz, větší zájem pochopit tento finanční nástroj ze strany vlád přišel až po teroristických útocích 11. září 2001 ve Spojených státech amerických. Vlády a mezinárodní organizace se tak po útocích snažily porozumět tomuto systému, což například dokazuje studie

⁵³ Cfr.org: *Informační portál Rady pro zahraniční vztahy* [online]. [cit. 6.11.2021]. Dostupné z: <https://www.cfr.org/blog/bitcoin-bombs>

⁵⁴ [BTC adresa IS]. In: *Cfr.org* [online]. [cit. 6.11.2021]. Dostupné z: <https://www.cfr.org/blog/bitcoin-bombs>

Světové banky o Hawala systému v Afghánistánu s názvem „The Money Exchange Dealers of Kabul“ z roku 2003. Důvodem bylo, že prostřednictvím Hawaly byly financovány nelegální a teroristické aktivity. Podle mého názoru se jedná o jeden ze zásadních nástrojů vhodných pro financování terorismu, který je samozřejmě využíván teroristy a jinými zločinci, ale pouze v menší míře. Ovšem drtivá většina využívající tento alternativní způsob převodu peněz pochází z řad prostých lidí.

Hawala systém může být definován jako způsob převodu financí, bez jakéhokoliv fyzického pohybu hotovosti. Je nutné zdůraznit, že se Hawala odehrává mimo tradiční bankovní systém. Funguje na základě důvěry, mnoha prostředníků nazývaných „hawaladar“ nebo „hawala dealer“, kteří se starají o transakci.

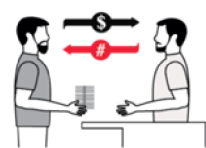
Následující příklad (viz obrázek č. 2) ukáže, jak takový systém převodu peněz vlastně funguje.

Abed je pákistánského původu. Pracuje v New Orleans a má našetřené peníze, které chce poslat svému otci, který žije v Islámábádu. Jelikož Abed zjistí, že poslat peníze přes místní banku se mu nevyplatí, rozhodne se použít alternativu. Abed se proto rozhodne kontaktovat hawaladara, který za poplatek pošle jeho otci peníze. Hawaladar v New Orleans zkontaktuje druhého hawaladara v Islámábádu a informuje ho, že otec Abeda si vyzvedne peníze. Zároveň Abed dostane kód, který pošle svému otci. Na základě kódu si může otec vyzvednout peníze u hawaladara v Islámábádu.

How hawala works

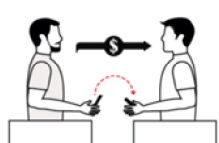
Hawala is a legal but informal means of transferring money across the globe.

STEP 1 In Country A...

SENDER HAWALADAR A
Sender gives cash to hawala agent (Hawaladar A). Agent gives sender a code.

STEP 2 Hawaladar A to B...

HAWALADAR A HAWALADAR B
Hawaladar A tells a counterpart in country B how much cash has been received.

STEP 3 Sender to Recipient...

SENDER RECIPIENT
Sender passes the code to the recipient, saying how much cash was handed in.

STEP 4 In Country B...

HAWALADAR B RECIPIENT
Recipient gives code to Hawaladar B who hands over cash, minus fee. Hawala agents settle their account separately.

Obrázek č. 2⁵⁵ – Jak funguje Hawala

Běžným charakteristickým znakem Hawaly je, že se jedná v mnoha případech o nijak neregulovaného poskytovatele finančních transakcí. To znamená, že nespádají pod žádný dohled. Dalším znakem je, že se jedná o alternativní systém peněžních převodů, který funguje mimo banky. Možná nejdůležitější znak je, jak už bylo zmíněno, že se ve skutečnosti nepřevádí žádné finanční prostředky. Hawaladaři pracují pouze se svým peněžním fondem na místě, kde operují a po nějakém časovém úseku si dlužnou částku vypořádávají mezi sebou. Takové vypořádání mezi Hawaladary vypadá tak, že si posílají například zboží v hodnotě dluhu, nebo dlužný Hawaladar za toho druhého splní nějaký obchodní závazek, tj. zaplacení dluhu ve stejné hodnotě. Díky důvěře, která mezi nimi panuje, se jedná o naprosto prostý, ale perfektně fungující systém.

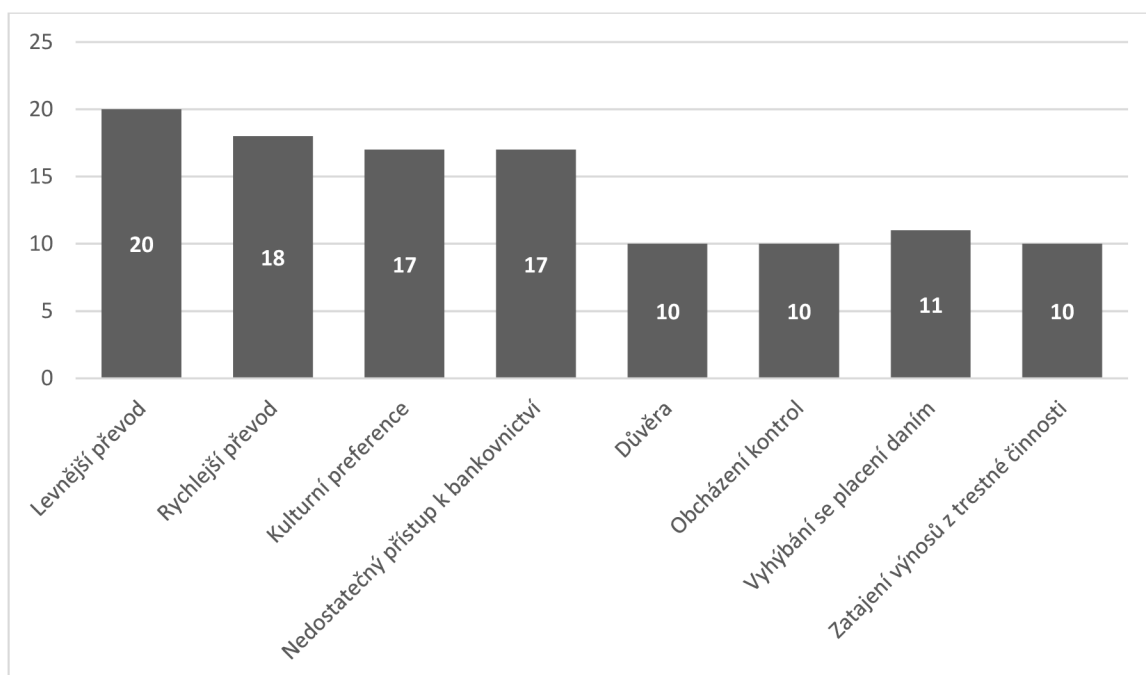
Hawaladaři neposkytují pouze transfery peněžních prostředků. V mnoha případech nabízejí i jiné služby, jako směnu valut, úschovu peněz, krátkodobé půjčky nebo zástavu. Hawaladaři se dále zabývají i maloobchodní činností jako je provozování cestovních kanceláří, zastaváren, obchodů s potravinami, kosmetických salonů apod.

⁵⁵ FATF, Interpol [Jak funguje Hawala]. In: *Medium.com* [online]. [cit. 12.11.2021]. Dostupné z: https://medium.com/@saad_alsub3y/hawala-vs-bitcoin-the-digital-trust-network-of-the-21st-century-e5f3555b9fa6

3.3.1 Důvody existence

Existencí samotné Hawaly se zabýval Finanční akční výbor (dále jen „FATF“) ve svém dokumentu „Úloha Hawaly a dalších podobných poskytovatelů služeb při praní špinavých peněz a financování terorismu.“ Prostřednictvím dotazníku byly vypracovány hlavní důvody existence systému. FATF tento dotazník poslal do 25 členských zemí, přičemž 22 zemí odpovědělo a zbývající 3 země neodpověděly kvůli neexistenci Hawaly na jejich území.

Graf č. 2 – Důvody existence systému Hawala

Zdroj: FATF – The role of Hawala and other similar service providers in money laundering and terrorist financing 2013

Z výsledků průzkumu získal FATF informace, které vedou k pochopení celého fenoménu. Z konkrétního průzkumu lze vyčíst výhody (viz graf č. 2), které vedou tak hojnému využívání systému mezi prostým lidem.

V první řadě jde o levnější převod peněz, respondenti uvedli, že Hawaladaři si účtují obvykle 25-50 % odpovídajícímu bankovnímu poplatku.⁵⁶ Hawala dealeri se

⁵⁶ *The role of Hawala and other similar service providers in money laundering and terrorist financing 2013* [online]. [cit. 12.11 2021]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/documents/documents/role-hawalas-in-ml-tf.html>

můžou pyšnit nízkými náklady, proto si mohou v mnoha případech dovolit nabízet lidem lepší směnný kurz.

Dalším důvodem je fakt, že se jedná o mnohem rychlejší převod peněz než u klasických mezinárodních transakcí, které se mohou protáhnout i na týdny. Hawala transakce je hotová maximálně do dvou dnů, ale zpravidla je hotovo do pár hodin, kvůli rozsáhlé mezinárodní síti Hawaladarů a jejich rychlé komunikaci.

Ve využívání Hawaly hraje velkou roli také kultura. V oblastech Blízkého východu, střední a jižní Asie vznikly tyto alternativní převody peněz mnohem dříve než samotné bankovníctví, proto můžeme říct, že pro lidi z těchto oblastí je to součástí tradice. Migranti pracující v cizí zemi mnohem snadněji navazují kontakty s Hawaladary, protože společně sdílejí mnoho věcí, jako zvyky nebo jazyk. Celkově je takové navazování kontaktů pro lidi příjemnější, než posílat své těžce vydělané peníze prostřednictvím neosobní instituce jako je banka.

V některých zemích jsou alternativní způsoby využívány zkrátka proto, že nemají dostatečně rozvinuté nebo dostupné bankovníctví. Důvodem může také být, že v zemi jako Afghánistán probíhají válečné konflikty, proto Hawala představuje relativně lehký, levný a bezpečný způsob převodu finančních prostředků. Také musíme myslet na nelegální migranty, kteří samozřejmě z tohoto důvodu nemůžou využít bankovní instituce. Pokud musejí posílat peníze svým rodinám, neexistuje pro ně samozřejmě žádný oficiální nástroj, a tak se uchylují k alternativním možnostem.

Další důvod, proč lidé tak hojně využívají alternativní a neregulované způsoby převodů finančních prostředků je, že k nim chovají mnohem větší důvěru než k bankovním institucím. Nedůvěra může spočívat v jazykové bariéře, kvůli nedostatečné finanční gramotnosti anebo ve špatné zkušenosti s finanční institucí. V posledním jmenovaném případě to většinou znamená, že lidé z nějakého důvodu přišli o peníze, a proto na banky zanevřeli.

Mezinárodní transakce podléhají různým kontrolám, proto se je lidé snaží prostřednictvím Hawaly obejít. Například se jedná o devizové kontroly a mezinárodní sankce. Z tohoto konkrétního důvodu je patrné, že Hawala může být využívána k praní špinavých peněz nebo financování terorismu.

Daňové úřady mají přístup k bankovním záznamům, což nelze říct u alternativ jako Hawala. Proto je tento systém využíván k zatajení převodu peněz s cílem daňových úniků.

Posledním důvodem je zatajení výnosů z trestné činnosti. Hawaladaři sice kontrolují s kým obchodují, ale neprovádějí důkladnou a hloubkovou kontrolu tak jako banky.⁵⁷ Sledování transakcí je pro orgány činné v trestním řízení složité, protože záznamy, které vedou poskytovatelé alternativních převodů peněz, mohou být zcela smyšlené.

Tento přehled zdůrazňuje, že Hawala a další podobní poskytovatelé služeb nabízejí své služby pro legitimní účely, ale mohou být také zneužívány pro kriminální účely.⁵⁸

3.3.2 Rozdělení Hawaly

Obecně lze Hawalu rozdělit na „bílou a černou.“ Přičemž „bílá“ Hawala nepředstavuje velký problém, protože se jedná o peníze z legálních aktivit, nebo peníze slouží k legitimním účelům. „Černá“ Hawala naproti tomu pracuje s nelegálními zdroji. Hawala může poskytnout efektivní způsob praní peněz. Vzhledem k tomu, že Hawaladar může provozovat podnikání, přijaté peníze může proto vykázat jako výnos z takového podnikání. Tyto peníze poté mohou být použity na další nelegální aktivity.

Podle jiných zdrojů lze Hawalu rozdělit do 3 kategorií, podle použití. V první řadě se může jednat o tradiční, naprosto legální využití. V druhé řadě smíšené využití, kdy nevědomě byla Hawala využita k nelegálním účelům a v posledním případě se jedná o kriminální Hawalu.

Čistě tradiční Hawala je oblíbený nástroj u migrantů z Afghánistánu, kteří tvoří početnou diasporu v okolních státech jako Pákistán a Írán. Pro Afghánce je to

⁵⁷ *The role of Hawala and other similar service providers in money laundering and terrorist financing 2013* [online]. [cit. 12.11.2021]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/documents/documents/role-hawalas-in-ml-tf.html>

⁵⁸ *The role of Hawala and other similar service providers in money laundering and terrorist financing 2013* [online]. [cit. 12.11.2021]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/documents/documents/role-hawalas-in-ml-tf.html>

zažitá součást života, která může financovat jejich obchod nebo tento způsob využívají k zasílání financí ze zahraničí svým rodinám v Afghánistánu.

Smišená Hawala může představovat nepatrné bezpečnostní riziko, většinou je využita k daňovým únikům, avšak ve spoustě případů se jedná o nevědomou činnost, protože zkrátka migranti neznají daňovou politiku země, kde pracují, nebo se může jednat o nelegální migranty, kteří mají obavy z deportace.

Kriminální Hawala je poháněna nelegálními peněžními toky a často tuto síť ovládají zločinecké skupiny. Proto se zde musí počítat s vysokým rizikem praní špinavých peněz z trestné činnosti a s možností financování terorismu. Může také docházet k daňovým podvodům a korupci. Hawaladaři také provozují různé cestovní kanceláře nebo agentury. Pokud je konkrétní Hawala pod kontrolou zločinecké organizace, může docházet k neoprávněnému přístupu k totožnosti zákazníků a tím mohou být maskovány příjmy získané trestnou činností.

Hawala a praní špinavých peněz: v lednu 2019 bylo zatčeno 19 členů zločinecké skupiny operující ve Francii a Itálii, která se soustředila na praní špinavých peněz pocházející z obchodu s drogami a daňových úniků. Toky peněz z trestné činnosti se odhadují na 5 až 7 milionů eur měsíčně. K praní špinavých peněz byly využívány dva způsoby, a to prostřednictvím Hawaly a nákupem zlata.⁵⁹ Peníze i zlato putovalo do Alžírsko.

Hawala a financování terorismu: série bombových výbuchů v indickém hlavním městě Dillí v roce 1993 byla financována prostřednictvím Hawaly. Šetření odhalilo, že prostředky na podporu těchto bombových útoků (konkrétně prostředky použité k nákupu výbušnin a placení bombových atentátníků) byly zpracovány provozovateli Hawaly ve Velké Británii, Dubaji a Indii.⁶⁰

⁵⁹ *Europol.europa.eu: Agentura Evropské unie v oblasti prosazování práva* [online]. [cit. 13.11.2021]. Dostupné z: <https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/19-arrested-in-france-and-italy-in-multi-million-gold-laundering-operation>

⁶⁰ *treasury.gov: The Hawala Alternative Remittance System and its Role in Money Laundering* [online]. [cit. 13.11.2021]. Dostupné z: <https://www.treasury.gov/resource-center/terrorist-illicit-finance/Documents/FinCEN-Hawala-rpt.pdf>

3.4 Fyzický převod

Fyzický převod financí se uskutečňuje utajeně přes hranice nejčastěji prostřednictvím kurýrů nebo mrtvých schránek. Jde o přeshraniční pašování finančních prostředků za účelem praní špinavých peněz nebo financování terorismu.

Kurýři dostávají peníze přes hranice pěšky, nebo využívají osobní i veřejnou dopravu. Tento způsob převodu finančních prostředků se zejména používá v místech, kde panují ozbrojené konflikty, protože v místě konfliktu kvůli sankcím nemusí fungovat některé služby, konkrétně ty bankovní. V současné době lze určitě vyzorovat, že fenomén využití fyzického transferu financí přes hranice pomocí kurýrů klesá, především kvůli pandemickým opatřením proti Covid-19.

Velmi podobně na tom je i mrtvá schránka, což je utajené místo sloužící k uložení finančních prostředků nebo informací pro další osoby. Funguje to tak, že osoba uloží finanční prostředky na předem domluveném místě, nebo na místě, k němuž potom osoba poskytne souřadnice. Poté už si druhá osoba za nějaký čas věci vyzvedne. Jelikož se také ve většině případů jedná o přeshraniční převod, zažívá i tento způsob pokles kvůli současné pandemické situaci.

V obou případech je ale možné se v budoucnu setkat s novým trendem ohledně fyzického převodu finančních prostředků. Fyzický transfer finančních prostředků už nebude dominantou pouze bankovek, nebo alternativy v podobě drahých kovů, ale také se stejným způsobem mohou převážet kryptoměny. Majitelé kryptoměn své prostředky nejčastěji drží v tzv. online peněženkách. Ovšem existují už i hardwarové kryptoměnové peněženky, které vypadají jako USB flash disk. To může znamenat velkou výhodu pro pašování i mrtvé schránky, protože taková hardwarové peněženka nezabere moc místa. Zároveň taková peněženka představuje mnohem bezpečnější uložení kryptoměn, než je známo u online peněženek. HW peněženka vyžaduje vždy PIN kód, takže pro odcizení kryptoměn z této peněženky je nutné současně odcizit i zmíněný PIN kód. Samozřejmě HW peněženky disponují i dvou-faktorovým ověřením. Nejčastěji SMS zprávou nebo emailem. Lepší fyzické peněženky pro kryptoměny disponují vlastní aplikací a zálohou kryptoměn. To znamená, že v případě odcizení lze své kryptoměny nahrát na nový hardware pomocí kódu SEED, který představuje kombinaci několika slov

pro ověření. Tyto peněženky mají nevýhodu, že na rozdíl od online peněženek nejsou zadarmo.

4. Potlačování financování terorismu

4.1 Mezinárodní potlačování

V celosvětovém měřítku existují dvě dominantní organizace, které určují standardy v oblasti boje proti financování terorismu. První z nich je Organizace spojených národů (dále jen „OSN“), která společně s Radou bezpečnosti OSN vydává závazné normy. Druhou mezinárodní organizací je Financial Action Task Force (dále jen „FATF“), která pravidelně vydává doporučení v boji proti praní špinavých peněz a financování terorismu.⁶¹ Tyto doporučení jsou nezávazného charakteru.

4.1.1 Organizace spojených národů

9. prosince 1999 Valné shromáždění OSN přijalo Mezinárodní úmluvu o potlačování financování terorismu. Tato úmluva byla vůbec první mezinárodní smlouvou, která se přímo zabývala financováním terorismu. To znamená, že se netýkala konkrétních teroristických činů, jak tomu bylo doposud, ale zabývala se jejich financováním.⁶²

Jakákoliv osoba spáchá trestný čin ve smyslu této úmluvy, jestliže tato osoba jakýmkoliv prostředky, přímo nebo nepřímo, protiprávně a úmyslně poskytne nebo shromažďuje finanční prostředky se záměrem, aby byly použity, nebo s vědomím, že mají být použity, ať už plně nebo zčásti, za účelem uskutečnění:

(a) činu, který představuje trestný čin spadající do rozsahu jedné ze smluv uvedených v příloze a definovaný v takové smlouvě; nebo

(b) jakéhokoliv jiného činu, jehož provedením je zamýšleno způsobit smrt nebo vážné tělesné zranění civilní osobě nebo jakékoliv jiné osobě nehrající aktivní úlohu v nepřátelských akcích za situace ozbrojeného konfliktu, je-li účelem takového činu, ať už v důsledku jeho povahy nebo kontextu, zastrážit obyvatelstvo

⁶¹ GOLDBARSHT, Doron. *Global Counter-Terrorist Financing and Soft Law*. ISBN: 978-1-78990-998-2, str. 46

⁶² GOLDBARSHT, Doron. *Global Counter-Terrorist Financing and Soft Law*. ISBN: 978-1-78990-998-2, str. 49

nebo přinutit vládu nebo mezinárodní organizaci, aby uskutečnila nebo se zdržela uskutečnění jakéhokoliv činu.⁶³

OSN dále zřídila Radu bezpečnosti OSN, která má za cíl udržovat mezinárodní mír a bezpečnost.

RB OSN má 15 členů: pět stálých členů a deset nestálých členů volených Valným shromážděním na dvouleté období, přičemž každý z nich má jeden hlas. Všichni členové OSN se zavazují přijímat a plnit rozhodnutí RB OSN, která má pravomoc ukládat členským státům závazné povinnosti podle kapitoly VII Charty.⁶⁴

V boji proti financování terorismu RB OSN představila model cílených sankcí. Tento model ukládal povinnost všem členům OSN uvalit sankce na konkrétní osoby nebo subjekty.

Rada bezpečnosti vydala například rezoluci č. 1267 z roku 1999. Prostřednictvím této rezoluce Rada bezpečnosti požadovala po členských státech OSN omezení činnosti a zmrazení majetku osob a subjektů, které byly napojeny na Tálibán, později byla tato rezoluce doplněna o zbrojní embargo na území Afghánistánu pod kontrolou Tálibánu a rozšířila finanční sankce tak, aby se týkaly i Usámy bin Ládina a Al-Káidy.

V reakci na útoky z 11. září 2001 RB OSN přijala rezoluci č. 1373. Členským státům ukládá povinnost kriminalizace shromažďování finančních prostředků, které podporují terorismus nebo aby státy zmrazily prostředky osob, které páchají teroristické činy, nebo se o ně pokoušejí. Rada bezpečnosti dále vyžaduje, aby se státy zdržovaly poskytování jakékoli formy podpory teroristů. Velký důraz je kladen také na mezinárodní spolupráci. Státy si mají vyměňovat informace, aby se navzájem a včas upozorňovaly na plánované teroristické akce.

4.1.2 Financial Action Task Force

FATF byla založena v 1989 a jejím hlavním úkolem byl boj proti praní špinavých peněz, a to pocházející převážně z obchodu s drogami. Později se FATF zaměřil

⁶³ Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 18/2006 Sb. m. s., o *potlačování financování terorismu v posledním znění*

⁶⁴ GOLDBARSHT, Doron. *Global Counter-Terrorist Financing and Soft Law*. ISBN: 978-1-78990-998-2, str. 52

na praní peněz z výnosů všech závažných trestných činů. V říjnu 2001 FATF rozšířila svoji působnost o boj proti financování terorismu, učinila tak po teroristických útocích v září téhož roku.

Česká republika není členem FATF, ale tzv. regionálního uskupení podle FATF (FATF-Style Regional Body (FSRB), tj. výboru MONEYVAL při Radě Evropy.⁶⁵

V současné době je cílem FATF stanovovat standardy a podporovat účinné provádění právních, regulačních a operativních opatření pro boj proti financování terorismu, praní peněz a financování šíření zbraní hromadného ničení.⁶⁶

Zpočátku FATF vydala 40 doporučení pro boj proti praní špinavých peněz a později je rozšířila o 9 doporučení proti financování terorismu. Jedná se o uznávané standardy v prevenci praní špinavých peněz a potlačování financování terorismu.

Většina původních opatření týkajících se financování terorismu je nyní integrována v jednotlivých doporučeních, takže již není nutné mít zvláštní doporučení pro financování terorismu. Nicméně stále jsou některá doporučení, která se týkají výlučně financování terorismu, a ta jsou stanovena v části C Doporučení FATF. Jsou to: doporučení 5 (trestnost financování terorismu), doporučení 6 (cílené finanční sankce týkající se terorismu a jeho financování) a doporučení 8 (opatření proti zneužití neziskových organizací).⁶⁷

FATF průběžně hodnotí a monitoruje, zda země dostatečně splňují jimi vydávané standardy.

⁶⁵ Mfcr.cz: *oficiální stránky ministerstva financí, mezinárodní spolupráce v oblasti financování terorismu* [online]. [cit. 30.11.2021]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/mezinarodni-spoluprace/aktuality/2005/mezinarodni-spoluprace-boj-proti-prani-11642>

⁶⁶ GOLDBARSHT, Doron. *Global Counter-Terrorist Financing and Soft Law*. ISBN: 978-1-78990-998-2, str. 58

⁶⁷ *International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation 2012-2021* [online]. [cit. 30.11.2021]. Dostupné z: <http://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/fatf-recommendations.html>

4.2 Potlačování v EU

Hlavním právním dokumentem Evropské unie v boji proti financování terorismu je Směrnice Evropského parlamentu a rady (EU) 2015/849, o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu.

Rada Evropy dále disponuje stálým monitorovacím orgánem MONEYVAL neboli Výbor expertů pro hodnocení opatření proti praní špinavých peněz a financování terorismu.

4.2.1 Směrnice (EU) 2015/849

Cílem této směrnice je předcházení zneužití finančního trhu pro praní peněz a financování terorismu.

Směrnice se vztahuje na úvěrové, finanční instituce a některé nefinanční podniky a profese. Prostřednictvím směrnice je jim nařízena hloubková kontrola klienta, která má za úkol získat informace o obchodu nebo obchodním vztahu, zajistit ověření totožnosti klienta skutečného majitele nebo přezkum zdrojů peněžních prostředků.

Již zmíněné subjekty mají podle směrnice oznamovací povinnost v případě podezření na praní peněz nebo financování terorismu, zpravidla finanční zpravodajské jednotce, které jsou zřizovány ve všech členských státech podle této směrnice. V Evropské unii patří finanční zpravodajské jednotky mezi klíčové aktéry v boji proti praní špinavých peněz a financování terorismu.

Finanční zpravodajské jednotky mají silnou pozici díky své provozní nezávislosti a samostatnosti, to znamená, že musí mít pravomoc a schopnost vykonávat své funkce volně, včetně schopnosti samostatně rozhodovat o tom, zda konkrétní informace analyzovat, žádat o ně a šířit je.⁶⁸ Aby mohly plnit veškeré své úkoly, jsou jim ze strany členských států poskytovány finanční, lidské a technické zdroje.

Finanční zpravodajské jednotky jsou oprávněny přijímat opatření v případech podezření, že transakce souvisí s praním špinavých peněz nebo financováním terorismu, a to i v případech, že o to požádá finanční zpravodajská jednotka jiného

⁶⁸ Směrnice evropského parlamentu a rady (EU) 2015/849, o přecházení využívání finančního systému k praní špinavých peněz nebo financování terorismu, ze dne 20. května 2015

státu. To znamená, že síla jednotek spočívá ve vzájemné spolupráci. Podle směrnice EU spoléhá, že členské státy zajistí jejich spolupráci prostřednictvím výměny informací.

4.2.2 MONEYVAL

MONEYVAL byl založen v roce 1997 a jeho úkolem je monitorovat a následně hodnotit účinnost systémů bojujících proti praní špinavých peněz a financování terorismu členských států. V praxi to znamená, že výbor hodnotí, jak členský stát implementuje do svých opatření mezinárodní standardy a doporučení Finančního akčního výboru. Výsledky hodnocení mají velký reputační vliv.

Česká republika si prošla již pátým kolem hodnocení, přičemž poslední proběhlo v roce 2018. Za výsledky hodnocení nese odpovědnost především Finanční analytický úřad, dále ale také orgány činné v trestném řízení a Česká národní banka.

Mezi sledovanými oblastmi byly národní hodnocení rizik praní špinavých peněz a financování terorismu, detekce a analýza podezřelého obchodu, správní dozor, spolupráce mezi státní správou a povinnými osobami, uplatňování mezinárodních sankcí, šetření financování terorismu anebo mezinárodní spolupráce.

Z hodnocení z roku 2018 je patrné, že ČR zvládla sledované oblasti uspokojivě plnit. Avšak některé sledované oblasti obsahují dílčí nedostatky. V národním hodnocení rizik hodnotitelé poukazovali na nesrozumitelnost nebo na nedostatečnou propracovanost rizik jako např. geografická situace státu, fiktivní podnikání, financování terorismu, praní zahraničních výnosů, zneužití tzv. bílých koní, „skořápkových“ společností a korporátních společností.⁶⁹

Později následovaly zprávy o následném hodnocení z roku 2020 a 2021, které jsou součástí již zmíněného pátého kola hodnocení. Zjištěné nedostatky se ČR snaží postupně odstraňovat a ve druhé zprávě o následném hodnocení z prosince 2021 je patrné zlepšení v některých doporučení FATF, jako jsou neziskové

⁶⁹ *Financnianalytickýurad.cz: Infomační portál o opatření AML/CFT* [online]. [cit. 29.12.2021]. Dostupné z <https://www.financnianalytickýurad.cz/aktuality/moneyval-zverejnil-zpravu-o-naslednem-procesu-hodnoceni-ceske-republiky-168.html>

organizace, podezřelý obchod, hloubková kontrola klienta v nefinančním sektoru atd.

4.3 Potlačování v ČR

Klíčovým právním předpisem, ve kterém jsou obsaženy opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, je zákon č. 253/2008 Sb. Tento zákon začleňuje předpisy Evropské unie a zároveň na ně navazuje.

Zákon je koncipován tak, aby předcházel a zabraňoval zneužívání finančního sektoru k finanční podpoře terorismu.

4.3.1 Boj povinných osob

Již zmíněný zákon č. 253/2008 Sb., stanovuje seznam povinných osob, které se musí tímto zákonem řídit. Jedná se o bankovní a nebankovní instituce nebo osoby, které přicházejí do styku s klientem a jeho financemi. Úkolem těchto institucí nebo osob je provádění činnosti „Know Your Customer“ (KYC), neboli „poznej svého klienta“.

Povinná osoba je povinna provádět identifikaci klienta, když je hodnota obchodu vyšší než 1000 EUR; a bez ohledu na peněžní limit vždy, pokud jde o

- a) podezřelý obchod,
- b) vznik obchodního vztahu,
- c) nákup nebo přijetí kulturních památek, předmětů kulturní hodnoty, použitého zboží nebo zboží bez dokladu o jeho nabytí ke zprostředkování jejich prodeje anebo přijímání věcí do zástavy, nebo
- d) výplatu zůstatku zrušeného vkladu z vkladní knížky na doručitele.⁷⁰

S identifikací klienta úzce souvisí kontrola klienta, která vyplývá ze zákona. Kontrola klienta je aplikována před uskutečněním obchodu, mimo obchodní vztah v případech, když se jedná o

- hodnota obchodu činní 15 000 eur a vyšší
- politicky exponovanou osobu
- osobu pocházející z rizikové třetí země

⁷⁰ Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu v posledním znění

- převod peněz 1000 eur a vyšší
- podezřelý obchod
- vznik obchodního vztahu⁷¹

Povinné osoby kontrolou zjišťují řídicí strukturu klienta a jeho skutečného majitele. Získávají informace o účelu obchodního vztahu a průběžně sledují a přezkoumávají tento obchodní vztah. Dále kontrolou přezkoumávají zdroje peněžních prostředků nebo jiného majetku, kterého se obchodní vztah týká. A u politicky exponované osoby zjišťují původ jejího majetku. Politicky exponovanou osobou se rozumí veřejný činitel, který působil ve veřejné funkci s celostátním nebo regionálním významem nebo se jedná o jeho blízkou osobu.⁷²

V rámci identifikace a kontroly klientů zákon ukládá povinnost uchování údajů po dobu 10 let a spolupráci mezi jednotlivými povinnými osobami.

Pokud povinná osoba zjistí v souvislosti se svou činností podezřelý obchod, oznámí to Finančnímu analytickému úřadu. Dále provede odklad splnění příkazu klienta, pokud hrozí nebezpečí trestné činnosti, nebo financování terorismu.

Podezřelým obchodem se pro účely tohoto zákona rozumí obchod uskutečněný za okolností vyvolávajících podezření ze snahy o legalizaci výnosů z trestné činnosti nebo podezření, že v obchodu užitá prostředky jsou určeny k financování terorismu, nebo že obchod jinak souvisí nebo je spojen s financováním terorismu, anebo jiná skutečnost, která by mohla takovému podezření nasvědčovat.

Pokud například:

- a) klient provádí výběry nebo převody na jiné účty bezprostředně po hotovostních vkladech
- b) klientem nebo skutečným majitelem je osoba ze státu, který nedostatečně nebo vůbec neuplatňuje opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu⁷³ atd...

⁷¹ Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu v posledním znění

⁷² Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu v posledním znění

⁷³ Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu v posledním znění

a podezřelým je obchod vždy, pokud

- a) klientem nebo skutečným majitelem je osoba, vůči níž Česká republika uplatňuje mezinárodní sankce, nebo
- b) předmětem obchodu je nebo má být zboží nebo služby, vůči nimž Česká republika uplatňuje sankce podle zákona o provádění mezinárodních sankcí⁷⁴

4.3.2 Finanční analytický úřad

Finanční analytický úřad (dále jen FAÚ) je pověřen vnitrostátní koordinací při provádění mezinárodních sankcí v České republice. Omezující opatření, jako jsou mezinárodní sankce, které používají mezinárodní společenství (OSN, EU) jako nástroj k udržení nebo obnovení mezinárodního míru, bezpečnosti, k ochraně základních lidských práv a k boji proti terorismu. Typicky spočívají např.: v omezení obchodu a služeb a služeb na finančních trzích, v omezení cestování konkrétních fyzických osob⁷⁵. Na kontrole dodržování těchto omezujících opatření se dále podílejí i různá ministerstva a jiné státní orgány jako je např. Česká národní banka v rámci své působnosti.

FAÚ je finanční zpravodajskou jednotkou ČR zřízena zákonem č. 253/2008 Sb., za účelem usnadnění spolupráce mezi členskými státy Evropské unie. Členské státy si tak prostřednictvím finančních zpravodajských jednotek mohou vyměňovat informace které mohou být relevantní pro jejich zpracování a analýzu informací o praní peněz nebo financování terorismu.

FAÚ dále provádí národní hodnocení rizik, na kterém se také podílejí povinné osoby a některé orgány veřejné moci. Cílem všech začleněných subjektů je posoudit rizika praní špinavých peněz a financování terorismu. Hodnocení rizik na úrovni ČR slouží ke zlepšení opatření bojujících s praním špinavých peněz a financováním terorismu. V průběhu vyhotovení hodnocení rizik se FAÚ řídí mezinárodními standardy, konkrétně metodikou FATF.

⁷⁴ Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu v posledním znění

⁷⁵ *Archiv.financnianalytickyurad.cz: základní informace o mezinárodních sankcích* [online]. [cit. 30.12.2021]. Dostupné z: <https://archiv.financnianalytickyurad.cz/mezinarodni-sankce/zakladni-informace-o-sankcich.html>

5. Případová studie

5.1 Financování terorismu prostřednictvím charitativní organizace

Pro svoji případovou studii jsem si vybral konkrétní případ financování terorismu skrze charitativní organizaci Benevolence International Foundation (dále jen „BIF“), která se prokazatelně podílela nejen na získávání finančních prostředků pro bojovníky Al-Káidy, ale i pro další skupiny a jednotlivce.

BIF používala své charitativní poslání jako zástěrku pro podporu terorismu. A to konkrétně tak, že pomohla zřídit organizaci Al-Káida pobočky v zemích jako je Súdán, Čečensko a Bosna a Hercegovina, kde tak měli zázemí pro své operace. V již zmíněných zemích je také dále finančně podporovala. Má se za to, že v průběhu let 1993-2001 organizace BIF přerozdělila až 17,5 milionu dolarů.⁷⁶

Výzkumnou otázkou pro účely mé práce je:

„Jak docházelo k zneužití charitativní organizace pro financování terorismu?“

Závěrem případové studie bude shrnutí poznání zkoumané problematiky a zároveň odpověď na mnou vybranou výzkumnou otázku.

Cílem případové studie je popsat a vysvětlit fungování charitativní organizace a její podíl na financování terorismu. K dosažení cíle budu analyzovat několik zdrojů informací, konkrétně knihy, právní předpis a soudní spis.

5.2 Benevolence International Foundation

Na konci 80. let založil Adel Batterjee organizaci „Lajna Al-Birr Al-Islamiah“, která měla pobočky v Saúdské Arábii a v Pákistánu. V Saúdské Arábii získávala finanční prostředky pro mudžáhidy, kteří bojovali v Afghánistánu. V Pákistánu zase organizace poskytovala krytí bojovníkům, kteří cestovali z nebo do Pákistánu.

Počátkem 90. let se tato organizace přejmenovala na Benevolence International Foundation, chtěla tak působit mnohem důvěrněji pro ostatní státy, jako například pro Spojené státy americké, ve kterých svoji organizaci BIF zaregistrovala v roce 1992 a působila ve státě Illinois.

⁷⁶ MAKARIUSOVÁ, R. *Globální terorismus a radikální hnutí*, Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-777-1, s. 182

Je zřejmé, že těmito kroky chtěla organizace BIF zvýšit finanční objem darů. A dále ji šlo o snížení kontrol ze strany úřadů v zemích, kde organizace působila. Celou dobu se BIF prezentovala jako humanitární organizace pomáhající lidem zasaženým válkami v podobě poskytování potravin, zdravotnických prostředků a vzdělávání.

Do roku 1993 organizaci BIF řídil již zmíněný saudskoarabský šejk Batterjee, který i po odstoupení z funkce ředitele finančně podporoval aktivity BIF. Do vedení organizace nastoupil Enaam Arnaout, který se zasloužil o otevření mnoha poboček po celém světě. Například pobočka v Bosně a Hercegovině s názvem Bosanska Idealna Futura, hrála významnou roli ve financování terorismu.

Změny, které se v roce 1993 udály ve vedení BIF, samozřejmě nebyly náhodné a došlo k nim hlavně proto, aby organizace působila navenek důvěryhodněji. Jelikož BIF měla své sídlo ve státě Illinois, získala od americké vládní agentury Internal Revenue Service status organizace osvobozené od daně. Enaam Arnaout přibližně ve stejném časovém období získal americké občanství, a i proto se udála změna ve vedení.

5.2.1 Činnost BIF

Benevolence International Foundation svojí existencí neporušovala žádné mezinárodní právní předpisy. Shromažďování peněz bylo také naprosto legální, protože mělo sloužit k převážně humanitárním činnostem, kterými se organizace prezentovala na svých internetových stránkách. Nepatrnou část peněz pak tvořily náklady na administrativní výdaje.

BIF získávala finanční prostředky od celé řady lidí i jiných společností, avšak nejvíce se zaměřovala na americké muslimy, kterým náboženství přikazuje prostřednictvím Zakátu poskytnout určité procento svých výdělků na dobročinné účely. BIF také povzbuzovala své dárce, aby ve firmách, kde pracují využívali program „Corporate matching gifts“. Jeho prostřednictvím pak zaměstnavatelé finančně dorovnávali výši daru. Z toho plyne, že se charitativní organizace v těchto konkrétních případech získávání peněz nedopouštěla žádného protiprávního jednání, pouze využívala legitimní způsoby k přijetí peněz.

Nelegální činnost BIF spočívala nejen v praní špinavých peněz, ale také ve finanční a materiální podpoře teroristických skupin. Konkrétně:

BIF v roce 1993 pomohla s výrobou propagačního materiálu, kde žádali společně s členy Al-Káidy o dary pro mudžáhidy v Bosně a Hercegovině.

Přibližně v roce 1995 BIF poskytla finanční a materiální pomoc, konkrétně organizace poskytla čečenským mudžáhidům rentgenový přístroj a několik párů proti minových bot.

V roce 1998 BIF zprostředkovala cestu zakládajícímu členovi Al-Káidy Mamdouh Mahmud Salimovi do Bosny a Hercegoviny.

Mezi lety 2000 a 2001 získala BIF převodem ze švýcarského bankovního účtu 1 414 406 amerických dolarů⁷⁷, které pravděpodobně pocházely z nelegální činnosti. Tyto prostředky pak putovaly skrze bankovní převody do zahraničí na podporu táborů s mudžáhidy.

Díky prohlídce bosenských orgánů v pobočce Bosanska Idealna Futura se našly důkazy o napojení BIF na Hezb-e Islami a Al-káidu. Bylo objeveno organizační schéma skupiny v čele bin Ládinem a jeho zapojení do vojenské aktivity. Nalezené věci dokazovaly, že se Enaam Arnaut ještě jako pouhý zaměstnanec BIF podílel na vybudování satelitního spojení pro členy Hezb-e Islami v Afghánistánu, a také pro tuto skupinu pořizoval rakety a minomety. Nalezená fotografie, která byla pořizena v táboře Al-Masada nacházející se v Afghánistánu, na níž je Arnaut s bin Ládinem, dokazuje jejich blízký vztah. To také potvrzuje korespondence, kterou si mezi sebou vyměňovali. Také různé další nalezené dokumenty spojily Arnauta s nákupem a distribucí různých zbraní a bomb pro tábor Al-Masada.

5.2.2 Shrnutí

Z analýzy případu vyplývá, že charitativní organizace Benevolence International Foundation byla od samého začátku založena za účelem poskytování finančních prostředků teroristickým skupinám.

⁷⁷ *United State v. Enaam M. Arnaut* [online]. [cit. 19.01.2022]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20070630065050/http://www.usdoj.gov/usao/iln/indict/2002/02cr892.pdf>

BIF byla ve skutečnosti založena a provozována za účelem financování terorismu, navenek se ovšem prezentovala jako zcela legální organizace s charitativním posláním. Dary, které obdržela, byly zasílány do táborů mudžahedínů provozovaných samotnou Al-Kaidou spolu s dalšími penězi získanými z nelegální činnosti. Organizace poskytovala krytí a přepravu osob napojených na teroristické skupiny. Charitativní činností, jako je poskytování finanční a materiální pomoci, maskovala svůj skutečný účel, tedy podporu terorismu. Lze dovést, že americké orgány kvůli udělení statutu organizace osvobozené od daně, neúmyslně podpořily úspěšné operování BIF, protože tato organizace díky tomu prakticky nepodléhala kontrole příslušných amerických orgánů.

5.2.3 Doporučení

Nejlepší možné řešení pro předcházení situacím, kdy je podezření, že je charitativní organizace založena teroristickou skupinou nebo pro účely financování terorismu, spočívá v pravidelné kontrole a komunikaci mezi orgány veřejné správy a charitativní organizací, protože v takových případech se nelze spoléhat na dodržování vnitřních pravidel stanovených charitou. Zvláště je pak nutné věnovat důkladnou pozornost těm nevládním organizacím, které mají pobočky, nebo obecně působí v místech, kde probíhá válečný konflikt.

6. Kryptoměnové burzy a opatření KYC

Při zpracování své bakalářské práce jsem narazil na problematické opatření „KYC“ ve světě kryptoměn a jejich směnárén, kdy za určitých podmínek lze měnit a držet kryptoměny zcela anonymně.

V případech, kdy nakupujete na akciových nebo kryptoměnových burzách pomocí „FIAT“ měny, to znamená měny jako dolar, euro nebo česká koruna, tak vás čeká ověření identity, podle opatření KYC, tedy podle zásady „poznej svého klienta“. Pokud mluvíme o aplikaci, či online burze, tak to v praktické rovině znamená zaslání fotografie některého z dokladů totožnosti a ve druhé fázi zaslání nejčastěji výpisu z bankovního účtu. Někdy může být vyžadována také fotografie obličeje neboli „selfie“.

V některých případech, např. při držbě nebo směně kryptoměn, nejsou z právního hlediska směnárny či burzy nuceny vyžadovat po uživatelích ověření totožnosti podle KYC. Pokud není proveden vklad některé z národních měn, pak se takovýchto směnárén netýká zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.

Může tak docházet k zneužívání pro účely legalizace výnosů z trestné činnosti nebo financování terorismu. Některé velké směnárny jako Binance nebo Kraken, pro zřízení krypto peněženky vyžadují pouze email, posílání kryptoměn do jiných virtuálních peněženek nebo jejich výběr je značně objemově omezený, ale teoreticky může hrát roli při financování terorismu svojí absencí opatření KYC. Pořízení kryptoměn některou z FIAT měn bez ověření totožnosti je téměř nemožné, ale stále existují možnosti anonymního nákupu, a to nákupem od třetí osoby, což je vysoce rizikové, nebo lze nejčastěji Bitcoin, ale i další nakoupit skrze tzv. Bitcoinmaty. Anonymně pořízené kryptoměny, lze tak nahrát na své virtuální peněženky, bez určení původu a může být s nimi dále nakládáno podle účelu potřeby.

Kombinaci virtuálních online peněženek a anonymního pořízení automaty shledávám jako rizikové, proto si myslím že zavedení opatření „poznej svého klienta“ i na burzy či směnárny operující výhradně jen s kryptoměnami je na místě. To platí i na pořizování kryptoměn z již zmíněných automatů, kde existuje ještě

riziko fyzického přenosu kryptoměny prostřednictvím hardware peněženek, kam lze koupené kryptoměny také uložit.

6.1 Neefektivita KYC

Banky a další povinné osoby disponují obrovskými databázemi informací ohledně jejich klientů. To znamená výhodu pro vlády, případně mezinárodní organizace v sestavování černé listiny lidí, kteří by mohli být napojeni na zločineckou nebo teroristickou skupinu. A naopak povinné osoby kontrolují své klienty, zda se nenacházejí na černé listině. Ohledně financování terorismu to dává smysl, v případech použití mezinárodní sankcí, zkrátka díky bankovním institucím lze získat informace týkající se osob či skupin na které je potřeba uvalit zmrazení aktiv i přístup ke kapitálu a podobně.

Ovšem je potřeba také zpochybnit nástroje vyplývající z politiky AML/CFT. I po zavedení opatření KYC se vyskytují případy praní špinavých peněz. Konkrétně lze uvést skandál Danske Bank, která pravděpodobně pomohla vyprat přibližně 200 miliard eur⁷⁸ nebo skandál bankovní instituce HSBC, která prala peníze drogovým kartelům⁷⁹. Je tedy na místě mít pochybnosti. Největší slabinou opatření proti praní špinavých peněz je korupce, to znamená že bankovní úředníky lze podplatit.

Některé zdroje jsou právem velice kritické k opatření KYC. Z těchto zdrojů vyplývá, že opatření jsou prakticky neefektivní. Současný právní předpis v oblasti boje proti praní špinavých peněz pomáhá orgánům zachytit přibližně 3 miliardy dolarů z odhadovaných 3 bilionů dolarů, které se ročně získají z trestné činnosti (úspěšnost 0,1 %), a bankám a dalším podnikům způsobuje náklady na dodržování předpisů ve výši více než 300 miliard dolarů, což je více než stonásobek částek získaných od pachatelů trestné činnosti.⁸⁰

⁷⁸ Reuters.com: *Informační portál zpravodajské agentury* [online]. [cit. 24.01.2022]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/article/us-danske-bank-moneylaundering-explainer-idUSKCN1NO10D>

⁷⁹ Mercopress.com: *Informační portál tiskové agentury* [online]. [cit. 24.01.2022]. Dostupné z: <https://en.mercopress.com/2016/07/13/hsbc-2012-money-laundering-was-so-great-that-if-charged-it-could-have-led-to-a-global-financial-disaster>

⁸⁰ POL F. Ronald (2020): *Anti-money laundering: The world's least effective policy experiment? Together, we can fix it*. UK: Taylor and Francis group, 2020. ISSN: 2574-1292. Dostupné z <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/25741292.2020.1725366?scroll=top&needAccess=true>

Avšak tyto zdroje mnohdy nenavrhují řešení. Lze tedy předpokládat, že jejich snahy jsou pouze v poukazování na problém, který je nutné řešit především na politické úrovni.

Závěr

Úvodní část práce sloužila k obecnému seznámení se s problematikou financování terorismu, včetně jeho definice a ukotvení v právním řádu. Dále byl vysvětlen význam financování pro činnost teroristické organizace. V tabulce jsem uvedl ceny několika konkrétních teroristických činů v různých částech světa, což vedlo ke zjištění, že i s omezenými finančními prostředky lze učinit mnohonásobně větší škody vyjádřené v penězích. Dále byly zmíněny základní způsoby financování používané teroristy.

Ve druhé části práce jsem detailně popsal nejdůležitější zdroje financování pro teroristické organizace. V průběhu psaní této části vyšlo najevo, že v minulosti se teroristické skupiny spoléhaly na podporu ze stran vlád států. Některá opatření proti financování terorismu však tyto skupiny vedly k transformování do skupin zaměřujících se také na nelegální aktivitu. Společně s nelegální aktivitou bylo popsáno generování peněz legální aktivitou, podpora charitami a prostými lidmi.

Třetí část práce se zabývá cestami financování. Jsou zde představeny a vysvětleny tradiční způsoby putování finančních prostředků (bankovní převod a fyzický přenos) a alternativní způsob Hawala, kterému jsem se v této části věnoval nejvíce. Probral jsem i problematiku kryptoměn, jako hrozbu budoucího financování teroristických skupin. Popis zdrojů a cest financování terorismu považuji ve své práci za stěžejní, proto je jim také věnována největší část práce.

Ve čtvrté části práce jsou popsány mezinárodní, evropské a národní organizace, které vedou boj proti terorismu a jeho financování. Na každé úrovni jsou popsány jejich úkoly, které jsou ukotveny v právně závazných nebo v podobně doporučujících dokumentech.

Další část práce je věnována případové studii. Konkrétně se zde zabývám případem financování terorismu prostřednictvím charitativní organizace Benevolence International Foundation, která byla napojena mimo jiné na teroristickou organizaci Al-Káida, a tak nesla svůj podíl na financování teroristických útoků 11. září 2001.

V závěru práce jsem doporučil zavedení opatření „poznej svého klienta“ pro směnárný kryptoměn, avšak při studiu opatření KYC zde vyplynuly pochybnosti o

efektivnosti tohoto opatření. Detailní zkoumání opatření KYC, ale i jiných hojně používaných opatření bojující s financováním terorismu může být vhodným námětem pro další práce.

Seznam základní literatury a informačních zdrojů:

BIERSTEKER, Thomas J. a Sue E. Eckert. *Countering the Financing of Terrorism*. London and New York: Routledge, Taylor and Francis group, 2008. ISBN 978-0-415-39643-1

CLARKE, Colin P., *TERRORISM, INC., The Financing of Terrorism, Insurgency, and Irregular Warfare*. Santa Barbara, California: Praeger Security International, 2015. ISBN 978-1-4408-3103-4

D'SOUZA, Jayesh. *Terrorist Financing, Money Laundering, and Tax Evasion*. CRC Press, 2011. ISBN 9781439828502

FREEMAN, Michael. *Financing terrorism: Case studies*. New York: Routledge, Taylor and Francis group, 2017. ISBN 978-1-138249929

GIRALDO, Jeanne K. a Harold A. Trinkunas. *Terrorism Financing and State Responses*. Standford, California: Standford University Press, 2007. ISBN 978-08047-5566-5

GOLDBARSHT, Doron. *Global Counter-Terrorist Financing and Soft Law*. ISBN: 978-1-78990-998-2

MAKARIUSOVÁ, Radana. *Globální terorismus a radikální hnutí*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-777-1

TOFANGSAZ, Hamed. *Suppression Of Terrorist Financing Over-Criminalization Through International Law*. London: Lexington Books, 2020. ISBN 978-1-7936-1949-5

TRINKUNAS, Harold A. (2019): *Financing terrorism*. In Chenoweth, Erica (ed.) *The Oxford handbook of terrorism*. Oxford: Oxford University Press, 478-493. ISBN 978-0-19-873291-4

DION-SCHWARZ, Cynthia, David MANHEIM a Patrick B. JOHNSTON. *Terrorist Use of Cryptocurrencies* [online]. Santa Monica: RAND Corporation, 2019. ISBN: 978-1-9774-0234-9. Dostupné z:

https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR3026.html

POL F. Ronald (2020): *Anti-money laundering: The world's least effective policy experiment? Together, we can fix it*. UK: Taylor and Francis group, 2020. ISSN: 2574-1292. Dostupné z:

<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/25741292.2020.1725366?scroll=top&needAccess=true>

Rámcové rozhodnutí Rady 2002/475/SVV, *o boji proti terorismu* ve znění ze dne 13. června 2002

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 18/2006 Sb. m. s., *o potlačování financování terorismu* v posledním znění

Směrnice evropského parlamentu a rady (EU) 2015/849, *o přecházení využívání finančního systému k praní špinavých peněz nebo financování terorismu*, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES a směrnice Komise 2006/70/ES, ze dne 20. května 2015.

Zákon č. 253/2008 Sb., *o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu* v posledním znění.

FATF (2012-2021), *International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation* [online]. Dostupné z: <http://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/fatf-recommendations.html>

FATF, *The role of Hawala and other similar service providers in money laundering and terrorist financing 2013* [online]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/documents/documents/role-hawalas-in-ml-tf.html>

FATF, *Terrorist Financing 2008* [online]. Dostupné z https://www.fatf-gafi.org/publications/methodsandtrends/documents/fatfterroristfinancingtypologie_sreport.html

treasury.gov: The Hawala Alternative Remittance System and its Role in Money Laundering [online]. Dostupné z: <https://www.treasury.gov/resource-center/terrorist-illicit-finance/Documents/FinCEN-Hawala-rpt.pdf>

UNODC, *Afghanistan Opium Survey 2020. Cultivation and Production – Executive Summary* [online]. Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/crop-monitoring/Afghanistan/20210503_Executive_summary_Opium_Survey_2020_SMALL.pdf

DVOŘÁK, Vratislav. *Hrozba financování terorismu prostřednictvím neziskového sektoru* [online]. Policejní akademie ČR v Praze. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/studie-dvorak-pdf.aspx>

Abicko.cz: Deep a Dark Web: Temné a neviditelné strany internetu [online]. [cit. 6.11.2021]. Dostupné z: <https://www.abicko.cz/clanek/precti-si-technika/25986/deep-a-dark-web-temne-a-neviditelne-strany-internetu.html>

Archiv.financnianalytickyurad.cz: základní informace o mezinárodních sankcích [online]. [cit. 30.12.2021]. Dostupné z: <https://archiv.financnianalytickyurad.cz/mezinarodni-sankce/zakladni-informace-o-sankcich.html>

Cfr.org: Informační portál Rady pro zahraniční vztahy [online]. [cit. 6.11.2021]. Dostupné z: <https://www.cfr.org/blog/bitcoin-bombs>

Coinbase.com: Kryptoměnová burza [online]. [cit. 5.11.2021]. Dostupné z: <https://www.coinbase.com/learn/crypto-basics/what-is-cryptocurrency>

Europol.europa.eu: Agentura Evropské unie v oblasti prosazování práva [online]. [cit. 13.11.2021]. Dostupné z: <https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/19-arrested-in-france-and-italy-in-multi-million-gold-laundering-operation>

Financnianalytickyurad.cz: Hodnocení České republiky výborem Moneyval [online]. Dostupné z: https://www.financnianalytickyurad.cz/download/FileUploadComponent-105114954/1592568131_cs_20_21_moneyval.pdf

Financnianalytickyurad.cz: Infomační portál o opatření AML/CFT [online]. [cit. 29.12.2021]. Dostupné z: <https://www.financnianalytickyurad.cz/aktuality/moneyval-zverejnil-zpravu-o-naslednem-procesu-hodnoceni-ceske-republiky-168.html>

Finex.cz: průvodce světem financí [online]. Dostupné z: <https://finex.cz/recenze/trezor/>

Idnes.cz: Informační portál zpravodajské společnosti [online]. [cit. 5.11.2021]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ekonomika/zahranicni/usa-kryptomena-bitcoin-islamsky-stat-hamas-al-kaida-teroristicke-organizace-financovani.A200814_122011_eko-zahranicni_maz

Islamweb.cz: informace o Zakátu [online]. [cit. 26.11.2021]. Dostupné z: <http://www.islamweb.cz/elknihovna/zni/almuzny.htm>

Kurzy.cz: Informační portál o financích [online]. [cit. 5.11.2021]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/kryptomeny/co-je-kryptomena>

Kurzy.cz: Informační portál o financích [online]. [cit. 14.11.2021]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/kryptomeny/tezba-kryptomen>

Mercopress.com: Informační portál tiskové agentury [online]. [cit. 24.01.2022]. Dostupné z: <https://en.mercopress.com/2016/07/13/hsbc-2012-money-laundering-was-so-great-that-if-charged-it-could-have-led-to-a-global-financial-disaster>

Mfcr.cz: oficiální stránky ministerstva financí, mezinárodní spolupráce v oblasti financování terorismu [online]. [cit. 30.11.2021]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/mezinarodni-spoluprace/aktuality/2005/mezinarodni-spoluprace-boj-proti-prani-11642>

Patientory.com: Informační portál pro pacienty [online]. [cit. 5.11.2021]. Dostupné z: <https://patientory.com/>

Reuters.com: Informační portál zpravodajské agentury [online]. [cit. 24.01.2022]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/article/us-danske-bank-moneylaundering-explainer-idUSKCN1NO10D>

Reuters.com: Informační portál zpravodajské agentury [online]. [cit. 21.11.2021]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/profits-poppy-afghanistans-illegal-drug-trade-boon-taliban-2021-08-16/>

State.gov: seznam států podporujících terorismus [online]. [cit. 26.11.2021]. Dostupné z: <https://www.state.gov/state-sponsors-of-terrorism/>

United State v. Enaam M. Arnout [online]. [cit. 19.01.2022]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20070630065050/http://www.usdoj.gov/usao/iln/indict/2002/02cr892.pdf>

Wsj.com: Americký mezinárodní deník [online]. [cit. 6.11.2021]. Dostupné z: <https://www.wsj.com/articles/munich-shooter-bought-recommissioned-pistol-on-dark-net-1469366686>

Zpravy.aktualne.cz: on-line deník [online]. [cit. 21.11.2021]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/voboril-taliban-asi-zmensi-trh-s-opiem-prijde-silnejsi-droga/r~ad98475e001211eca7d3ac1f6b220ee8/>

Tabulka 1.1

FATF, OECD. Odhadované náklady konkrétních teroristických útoků. In: *fatf-gafi.org* [online]. Paris: FATF Secretariat, OECD, 2008. [cit. 19.11.2021]. Dostupné z: https://www.fatf-gafi.org/publications/methodsandtrends/documents/fatfterroristfinancingtypologie_sreport.html

Graf č. 1

UNODC. Potencionální produkce opia. In: *unodc.org* [online]. UNODC a NSIA, 2021. [cit. 21.11.2021]. Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/crop-monitoring/Afghanistan/20210503_Executive_summary_Opium_Survey_2020_SMALL.pdf

Graf č. 2

FATF, OECD. Důvody existence systému Hawala. In: *fatf-gafi.org* [online]. Paris: FATF Secretariat, 2013. [cit. 12.11.2021]. Dostupné z: <https://www.fatf-gafi.org/documents/documents/role-hawalas-in-ml-tf.html>

Obrázek č. 1

[BTC adresa IS]. In: *Cfr.org* [online]. [cit. 6.11.2021]. Dostupné z: <https://www.cfr.org/blog/bitcoin-bombs>

Obrázek č. 2

FATF, Interpol *[Jak funguje Hawala]*. In: *Medium.com* [online]. [cit. 12.11.2021]. Dostupné z: https://medium.com/@saad_alsub3y/hawala-vs-bitcoin-the-digital-trust-network-of-the-21st-century-e5f3555b9fa6